

Kommunalpolitisk barometer 2021

Rasmus Tue Pedersen, Niels Bjørn Grund Petersen, Ida Vidar Kristensen,
Kurt Houlberg og Lene Holm Pedersen

Kommunalpolitisk barometer 2021

© VIVE og forfatterne, 2021

e-ISBN: 978-87-7119-961-1

Forsidefoto: Lars Degnbol/VIVE

Projekt: 301932

Finansiering: VIVE

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I denne rapport præsenteres resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse udsendt til alle landets kommunalbestyrelsesmedlemmer i foråret 2021. Undersøgelsen er gennemført af VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, i første halvdel af 2021. Rapporten bygger videre på en række lignende kommunalpolitikerundersøgelser, som er blevet gennemført i kommunalvalgårene 2009, 2013 og 2017 af henholdsvis AKF, KORA og VIVE.

Formålet med rapporten er at give et overblik over kommunalpolitikernes arbejde, vilkår og råderum. Rapporten har særligt fokus på, hvorledes disse dimensioner har udviklet sig over tid. Dette gøres ved at sammenholde resultaterne fra årets undersøgelse med de tilsvarende undersøgelser i 2009, 2013 og 2017. Rapporten viser således, hvorledes forholdene for de danske kommunalpolitikere har udviklet sig over de seneste 12 år. Derudover indeholder rapporten bl.a. også resultater fra nye spørgsmål angående kommunalbestyrelsesmedlemmernes oplevelser af konflikter og grænseoverskridende adfærd.

Vi vil gerne takke de mange kommunalpolitikere, der har afsat tid i deres travle hverdag til at besvare spørgeskemaundersøgelsen. Denne tak gælder også de kommunalpolitikere, der har besvaret tidligere undersøgelser og dermed gjort det muligt for os at sammenligne data over tid.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker og projektleder Rasmus Tue Pedersen, forsker Niels Bjørn Grund Petersen, studentermedhjælper Ida Vidar Kristensen, professor Kurt Houlberg og professor Lene Holm Pedersen. Undersøgelsen er finansieret af VIVE.

Ulrik Hvidman

Forsknings- og analysechef for VIVE Styling og Ledelse
2021

Indhold

Sammenfatning	5
1 Indledning	7
1.1 Motivation og formål.....	7
1.2 Metode og data	7
2 Tidsforbrug og arbejdsvilkår	11
2.1 Kommunalpolitikere arbejder stadig mange timer	11
2.2 Tidsforbrug på specifikke aktiviteter	13
2.3 Virtuelle møder under covid-19.....	14
2.4 Det politiske arbejde og privatlivet	14
2.5 Ønske om at genopstille	15
2.6 Opsummering: Tidsforbrug og arbejdsvilkår.....	16
3 Kommunalpolitikernes rolle og råderum	17
3.1 Enstemmighed, enighed og stabile flertal.....	17
3.2 En stærk konsensusnorm	18
3.3 Polarisering i kommunalbestyrelsen	19
3.4 Rollen som politiske beslutningstagere	20
3.5 Forholdet mellem folkevalgte og forvaltning	21
3.6 Unødigt bureaukrati	22
3.7 Opsummering: Roller og råderum	23
4 Kommunalpolitikernes oplevede indflydelse.....	24
4.1 Påvirkning af beslutninger	24
4.2 Påvirkning af dagsordenen	25
4.3 Opsummering: Oplevet indflydelse.....	25
5 Prioriteringer i den økonomiske politik.....	27
5.1 Prioritering mellem skatter og offentlige udgifter	27
5.2 Prioritering af udgiftspolitiske områder	28
5.3 Opsummering: Økonomiske prioriteringer.....	32
6 Personangreb og krænkelse i kommunalpolitik.....	33
6.1 Personangreb i kommunalbestyrelsen	33
6.2 Krænkelser.....	33
6.3 Opsummering: Personangreb og krænkelse.....	39
Litteratur.....	41
Bilag 1 Svarfordelinger	42
Bilag 2 Supplerende tabeller.....	58

Sammenfatning

Denne rapport dokumenterer resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse blandt landets kommunalpolitikere. Undersøgelsen, som blev gennemført i foråret 2021, lægger sig i forlængelse af tidligere undersøgelser gennemført i 2009, 2013 og 2017. Ved at kombinere data fra 2021-undersøgelsen med data fra disse tidligere undersøgelser er det muligt at give et detaljeret billede af, hvorledes hvervet som kommunalpolitiker har udviklet sig i perioden 2009-2021.

Rapporten fokuserer på fem overordnede temaer: *tidsbrug, roller og råderum, oplevet indflydelse, økonomiske prioriteringer samt personangreb og krænkelser*. For at kunne følge udviklingen over tid har vi i høj grad anvendt de samme spørgsmål som ved de tidligere undersøgelser. Der er dog også kommet nye spørgsmål til om polarisering i kommunalbestyrelserne, virtuelle møder under covid-19-pandemien, og især temaet *personangreb og krænkelser* indeholder en lang række nye spørgsmål.

I forhold til kommunalpolitikernes *tidsforbrug* viser undersøgelsen, at mediankommunalpolitikeren bruger 18 timer om ugen på sit politiske hverv, hvilket er mindre end i 2017, hvor mediankommunalpolitikeren anvendte 20 timer om ugen. Dette fald i tidsforbruget kan muligvis hænge sammen med, at byråds- og udvalgs møder i høj grad er blevet gennemført som virtuelle møder under covid-19-pandemien. Set over en længere periode er tidsforbruget for kommunalpolitikere dog stadig relativt højt. Går man tilbage til 1970, var mediantidsforbruget for kommunalpolitikere omkring 10-12 timer. Det lille fald i tidsforbruget fra 2017 til 2021 afspejles også i et lille fald i andelen af kommunalpolitikere, som svarer, at deres politiske hverv tager så meget tid og energi, at det går ud over deres privatliv. Der er dog stadig en ret høj andel, som svarer, at det politiske arbejde går ud over privatlivet, og denne andel er særligt høj blandt de relativt unge kommunalpolitikere, der ofte skal varetage kommunalpolitikken ved siden af fuldtidsarbejde, børnepasning etc. På trods af det relativt høje tidsforbrug er lysten til at fortsætte i kommunalpolitik dog stadig høj. Det er således 8 ud af 10 kommunalpolitikere, der ønsker at genopstille ved årets kommunalvalg.

Når man ser på kommunalpolitikernes opfattelser af deres *roller og råderum*, viser dette års undersøgelse i lighed med de tidligere års undersøgelser, at kommunalpolitikere overordnet oplever, at det politiske arbejde i kommunen er præget af brede flertal. Ligeledes giver politikere i høj grad udtryk for, at de selv er tilhængere af konsensusnormer i det politiske arbejde. Dette betyder dog ikke, at kommunalpolitik er uden konflikter. Nye spørgsmål i dette års undersøgelse viser, at omtrent 4 ud af 10 kommunalpolitikere mener, at der er partier repræsenteret i kommunalbestyrelsen, som de ikke kan have en meningsfuld dialog med og gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser. Når vi spørger ind til personer i stedet for partier, er det omtrent halvdelen af politikere, som mener, at der er personer i kommunalbestyrelsen, som de ikke kan have en meningsfuld dialog med og gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser. Politikernes opfattelser af bureaukrati og handlefrihed i forhold til gældende love og cirkulærer er stort set uændret. På samme vis er politikernes vurdering af forholdet til forvaltningen også ret stabil. Dog er deres vurdering af åbenhed og gennemsigtighed i forvaltningen mere positiv end ved tidligere undersøgelser.

Oplevet indflydelse på de politiske beslutninger er stadig relativt høj blandt kommunalpolitikere. I lighed med de tidligere år mener politikere således i relativt høj grad, at de sætter fingeraftryk på kommunens budget, og at de har indflydelse på udfaldet af afstemninger. Der-

udover mener politikerne i 2021 i højere grad, at de har fået gennemført nogle af deres mærkesager. Politikernes opfattelse af deres indflydelse på den politiske dagsorden er generelt set på samme niveau som i de tidligere undersøgelser.

I vores undersøgelse af kommunalpolitikernes *økonomiske prioriteringer* fandt vi, at kommunalpolitikerne i højere grad foretrækker at øge udgifterne frem for at reducere skatterne i tilfælde af en forhøjelse af bloktilskuddet. I en situation, hvor bloktilskuddet bliver reduceret, og kommunens økonomi dermed forværres, er politikerne relativt mere tilbøjelige til at øge skatterne. Kommunalpolitikernes præferencer er dermed asymmetriske: De er mere tilbøjelige til at øge udgiftsniveauet, når bloktilskuddet øges, end de er villige til at sænke udgiftsniveauet, når bloktilskuddet reduceres. I de tilfælde, hvor kommunens økonomi forbedres, foretrækker politikerne generelt at tildele flere midler til kernevelfærdsområder som folkeskole, ældreområdet samt udsatte børn og unge. Omvendt foretrækker politikerne generelt at spare på administration, beskæftigelsesforanstaltninger og vevjæsen, når kommunens økonomi forværres.

Som noget nyt i årets undersøgelse er kommunalpolitikerne blevet stillet en række spørgsmål om deres oplevelser med *personangreb og krænkelser*. Besvarelserne på disse nye spørgsmål viser, at kommunalpolitikerne ofte oplever at få kommentarer med grimt sprog, men en stor del oplever også, at de er udsat for mere alvorlige krænkelser, bl.a. trusler og forsøg på at ødelægge deres omdømme. Derudover svarer næsten 2 ud af 10 kommunalpolitikere, at de har modtaget ubehagelige eller stødende kommentarer om deres krop, udseende eller køn. Cirka 7 % af politikerne har modtaget uønskede beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold, og cirka 5 % har oplevet uønsket seksuel berøring i forbindelse med deres hverv som politiker. Når vi ser på kønsforskelle, viser det sig, at kvindelige politikere generelt hyppigere svarer, at de har været udsat for krænkelser. Kvindelige politikere svarer samtidig i højere grad, at de er negativt påvirket af krænkelserne.

Samlet set viser vores undersøgelse en relativt høj grad af stabilitet i kommunalpolitikernes besvarelser. Som vi viser i de følgende kapitler, er der dog også områder, hvor svarene fra kommunalpolitikerne har ændret sig i forhold til tidligere undersøgelser. Samtidig sætter nye spørgsmål om bl.a. polarisering og krænkelser fokus på potentielle problematikker, som er væsentlige at være opmærksomme på fremover.

Læsevejledning

I rapportens kapitel 1 gennemgås metode og data for undersøgelsen, og der laves en bortfaldsanalyse for at kunne vurdere undersøgelsens repræsentativitet. I kapitel 2 undersøges kommunalpolitikernes tidsforbrug og arbejdsvilkår. I kapitel 3 analyseres kommunalpolitikernes rolle og råderum. Kapitel 4 undersøger kommunalpolitikernes vurdering af muligheden for at få indflydelse. I kapitel 5 ser vi på, hvordan kommunalpolitikerne prioriterer mellem skat og udgifter til service, mellem forskellige services samt mellem styringsforbedringer. Kapitel 6 indeholder undersøgelsens nye spørgsmål om kommunalpolitikernes oplevelse af grænseoverskridende adfærd i deres virke. Bilag 1 indeholder detaljerede svarfordelinger for alle spørgsmål stillet i 2021-undersøgelsen, mens Bilag 2 indeholder supplerende tabeller.

1 Indledning

1.1 Motivation og formål

De danske kommuner er ansvarlige for en lang række kerneydelser til borgerne, og kommunalpolitik spiller derfor en central rolle i det danske demokrati og velfærdssamfund. Ved det kommende kommunalvalg den 16. november 2021 vil over 2.400 kommunalpolitikere blive indvalgt i landets 98 kommunalbestyrelser. Nogle af disse mange politikere vil være helt nye medlemmer af kommunalbestyrelsen, og andre vil være gengangere med måske mange års erfaring fra det politiske arbejde i kommunerne. Fælles for alle de indvalgte kommunalpolitikere vil være, at de bliver del af de kommunalbestyrelser, der er øverste myndighed i de danske kommuner. Kommunalbestyrelsen er bl.a. arbejdsgiver for de mange kommunalt ansatte, den vedtager kommunens budget, og den er i sidste ende ansvarlig for de mange kommunale beslutninger, som i mange tilfælde kan have væsentlige konsekvenser for borgernes liv.

Der er derfor god grund til at se nærmere på kommunalpolitikere og deres hverv. Det er der da også blevet gjort flere gange, og denne undersøgelse blandt de danske kommunalpolitikere er den fjerde i en række af undersøgelser af det kommunalpolitiske miljø: Det tidligere AKF (nu VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd) udsendte den første undersøgelse i rækken inden kommunalvalget i 2009 (Dahlgård et al., 2009). I forbindelse med kommunalvalgene i 2013 og 2017 udsendte KORA/VIVE lignende undersøgelser (Pedersen et al., 2013; Bhatti et al., 2017).

Der har været skiftende fokus for de forskellige undersøgelser afhængig af den aktuelle lokalpolitiske situation, men mange spørgsmål er blevet gentaget, hvilket giver en unik mulighed for analyser af udviklingen i kommunalpolitikernes opfattelser af deres rolle og råderum. Nogle af de temaer, der har været berørt i de tre tidligere spørgeskemaundersøgelser, og som også berøres i denne undersøgelse, er kommunalbestyrelsesmedlemmernes tidsforbrug, samarbejdsforholdene i kommunalbestyrelsen, oplevelse af indflydelse, forholdet til forvaltningen mv. For at øge sammenligneligheden har vi i videst muligt omfang fulgt den samme struktur som i de foregående rapporter.

I 2021 har vi derudover et særligt fokus på personangreb og krænkelser i kommunalpolitik. Der er i de seneste år kommet større opmærksomhed på den grænseoverskridende adfærd og chikane, som mange kommunalpolitikere oplever i deres virke. Vi har derfor i dette års undersøgelse tilføjet en række spørgsmål vedrørende sådanne krænkelser. Det er naturligvis også væsentligt, at årets undersøgelse er gennemført under corona-pandemien, hvilket på mange måder kan have påvirket det kommunalpolitiske arbejde. Dette belyser vi også ved nye spørgsmål om brugen af virtuelle møder.

1.2 Metode og data

I de følgende afsnit gennemgår vi kort dataindsamlingsprocessen. Efterfølgende præsenterer vi undersøgelsens svarprocent og en bortfaldsanalyse, hvor undersøgelsens repræsentativitet bliver vurderet.

1.2.1 Gennemførelse af undersøgelsen

Vores spørgeskemaundersøgelse er udsendt til i alt 2.446 kommunalbestyrelsesmedlemmer. Dette antal kommunalpolitikere er lidt højere end de 2.432 personer, der blev indvalgt i landets

98 kommunalbestyrelser ved kommunalvalget i 2017. Dette skyldes, at vi også har udsendt undersøgelsen til de suppleanter, der på indsamlingstidspunktet var stedfortrædere for politikere på orlov. Oplysninger om politikernes eventuelle orlov samt kontaktoplysninger på samtlige kommunalpolitikere er indsamlet fra kommunernes egne hjemmesider.

Vi ved fra tidligere undersøgelser, at kommunalbestyrelsesmedlemmernes tid er efterspurgt, og at de modtager mange henvendelser vedrørende spørgeskemaundersøgelser. Dette betyder, at det er blevet sværere at få kommunalpolitikere til at deltage i sådanne undersøgelser. For at sikre en så høj svarprocent som muligt tog vi derfor en række tiltag forud for og under dataindsamlingsperioden. For det første var det et hensyn i udarbejdelsen af undersøgelsen, at spørgeskemaet blev holdt kort, og at en besvarelse af spørgeskemaet derfor ikke ville overstige 15 minutter. Vi gjorde politikere opmærksomme på spørgeskemaets længde i invitationsmailen. For det andet udsendte vi den 17. marts 2021 et brev til alle landets borgmestre, hvori vi gjorde opmærksom på undersøgelsen og bad dem opfordre deres kommunalbestyrelse til at deltage i den. For det tredje blev alle kommunalpolitikere i invitationsmailen lovet fuld anonymitet. Endelig udsendte vi løbet af dataindsamlingsperioden to påmindelser til de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der endnu ikke havde besvaret undersøgelsen.

Kommunalpolitikere modtog den første invitation til at deltage i undersøgelsen den 12. marts 2021. Denne invitation blev udsendt pr. e-mail, som indeholdt et direkte link til et elektronisk spørgeskema. Påmindelser blev ligeledes udsendt pr. e-mail henholdsvis den 26. marts og igen den 15. april. Dataindsamlingen blev endelig afsluttet den 18. maj 2021.

1.2.2 Svarprocent

Den endelige svarprocent for undersøgelsen fremgår af Tabel 1.1. I alt har 613 kommunalbestyrelsesmedlemmer besvaret hele spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 25,1 %. Inkluderer vi delvise besvarelser, har i alt 799 kommunalbestyrelsesmedlemmer besvaret undersøgelsen, hvilket svarer til en svarprocent på 32,7 %. Svarprocenten ligger på et lavere niveau end både undersøgelsen i 2017 (hvor den var 34,4 %), 2013 (hvor den var 33 %) og 2009 (hvor den var omkring 50 %). Forklaringen på den lavere svarprocent i 2021 kan formentlig tilskrives, at kommunalbestyrelsesmedlemmerne modtager flere opfordringer til at besvare spørgeskemaundersøgelser end tidligere og derfor fraprioriterer en større del af de undersøgelser, som de inviteres til at deltage i. Derudover kan covid-19-pandemien muligvis også have haft en effekt på svarprocenten.

Tabel 1.1 Undersøgelsens svarprocent

	Komplette besvarelser	Komplette og delvise besvarelser
Svarprocent	25,1 %	32,7 %
N	613	799

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

De respondenter, der har afgivet delvise besvarelser, er løbende faldet fra i undersøgelsen. Det betyder, at spørgsmål stillet i starten af spørgeskemaet har op mod 799 besvarelser, mens spørgsmål stillet senere i spørgeskemaet har et lavere antal besvarelser. Data fra delvise besvarelser er også inkluderet i rapportens analyser.

1.2.3 Bortfaldsanalyse

Den lavere svarprocent i 2021 sammenlignet med tidligere år gør det særlig relevant at gennemføre en bortfaldsanalyse. Formålet med denne analyse er at undersøge, om vores stikprøve af kommunalbestyrelsesmedlemmer er repræsentativ for alle landets kommunalpolitikere. Hvis analysen viser, at stikprøven er repræsentativ, sandsynliggør det, at undersøgelsens resultater kan generaliseres til hele populationen af kommunalpolitikere. Hvis der omvendt er store forskelle mellem stikprøvens sammensætning og populationen, bør der tages forbehold for dette i konklusionen.

Af Tabel 1.2 og Tabel 1.3 fremgår data for den samlede population af kommunalpolitikere samt data for de politikere, der besvarede spørgeskemaet. Konkret undersøger vi, om de politikere, som har besvaret spørgeskemaet, er repræsentative for den samlede population på en række kendte forhold: region, indbyggertal, køn og partitilhørsforhold.

Overordnet kan vi i Tabel 1.2 se, at stikprøvens sammensætning af kommunalpolitikere ikke adskiller sig substantielt eller statistisk signifikant fra populationen på regionalt tilhørsforhold og indbyggertal. Dette indikerer, at stikprøven geografisk set afspejler populationen.

Tabel 1.2 Bortfaldsanalyse på region og indbyggertal, 2021

	Population	Undersøgelse
Region		
Hovedstaden	27,0 %	27,4 %
Sjælland	18,1 %	18,7 %
Syddanmark	23,0 %	23,7 %
Midtjylland	20,3 %	18,2 %
Nordjylland	11,6 %	12,0 %
N/n	2.446	799
Indbyggertal		
0-14.999 indbyggere	3,1 %	3,8 %
15.000-29.999 indbyggere	15,4 %	14,8 %
30.000-44.999 indbyggere	27,4 %	28,9 %
45.000-59.999 indbyggere	23,1 %	23,6 %
60.000-74.999 indbyggere	10,2 %	10,0 %
Over 75.000 indbyggere	20,8 %	18,9 %
N/n	2.446	799

Anm.: Forskel i andele på tværs af de to grupper inden for hver kategori er testet ved en *one test of proportion*.

Kilde: Danmarks Statistik og VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

I Tabel 1.3 kan vi se, at stikprøven heller ikke afviger substantielt eller statistisk signifikant fra populationen i forhold til kommunalpolitikernes kønssammensætning. Dog kan vi konstatere nogle mindre afvigelser ved kommunalbestyrelsesmedlemmernes partitilhørsforhold. Konkret kan der noteres en overrepræsentation af kommunalbestyrelsesmedlemmer fra Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti i stikprøven. Samtidig ser vi tilsvarende en statistisk signifikant underrepræsentation af kommunalpolitikere fra Venstre. Selvom forskellene er statistisk signifikante, er de dog ikke så markante, at de har afgørende betydning for undersøgelsens generaliserbarhed. De små skævheder på partitilhørsforhold ligner også de skævheder, der har været i tidligere undersøgelser. Kommunalepolitikere fra Venstre var eksempelvis også underrepræsenterede i 2013-undersøgelsen og 2017-undersøgelsen.

Tabel 1.3 Bortfaldsanalyse kønsfordeling og partitilhørsforhold, 2021

	Population	Undersøgelse
Køn		
Kvinde	33 %	33,1 %
Mand	67 %	66,7 %
Andet		0,2 %
N/n	2.432	616
Parti		
Socialdemokratiet	34,4 %	37,9 % *
Radikale Venstre	3,3 %	4,4 %
Konservative	9,9 %	9,1 %
Nye Borgerlige	0,1 %	0,0 %
Socialistisk Folkeparti	5,4 %	7,5 % **
Liberal Alliance	0,9 %	0,5 %
Dansk Folkeparti	7,8 %	6,5 %
Venstre	27,7 %	22,4 % ***
Enhedslisten	4,1 %	5,4 %
Alternativet	0,5 %	0,4 %
Øvrige	5,9 %	5,9 %
N/n	2.446	799

Anm.: Forskel i andele på tværs af de to grupper inden for hver kategori er testet ved en *one test of proportion*. Informationer om køn kommer fra Danmarks Statistiks population på 2.432 valgte kommunalbestyrelsesmedlemmer ved valget i 2017. Signifikansniveau: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: Danmarks Statistik og VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Samlet set vurderer vi, at undersøgelsens data på trods af en moderat svarprocent er tilnærmelsesvist repræsentativ for hele populationen af kommunalbestyrelsesmedlemmer, når vi ser på de ovenstående variable. Det skal dog understreges, at man naturligvis ikke kan vide, hvad repræsentativiteten er på variable, hvor der ikke findes populationsdata.

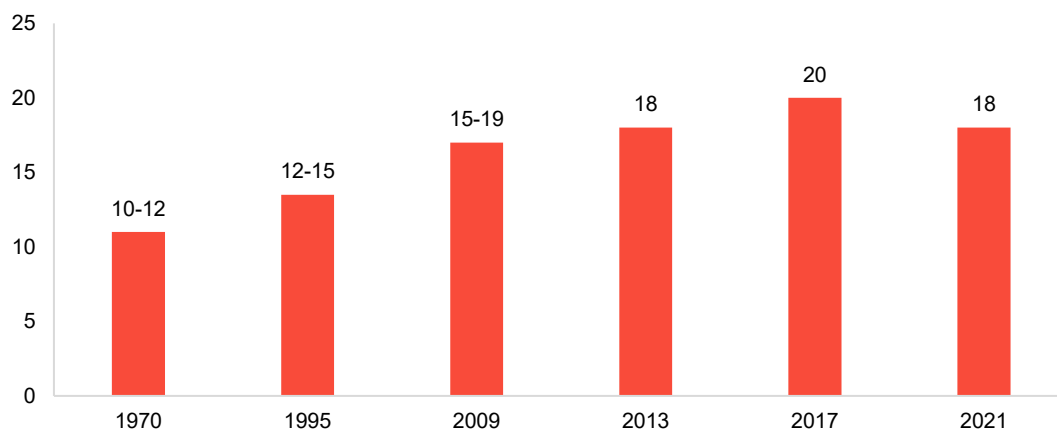
2 Tidsforbrug og arbejdsvilkår

I dette kapitel ser vi på kommunalpolitikernes tidsforbrug og deres generelle arbejdsvilkår. At være kommunalpolitiker er for langt de fleste ikke et fuldtidsjob. Bortset fra borgmestre, der aflønnes som fuldtidspolitikere, er de fleste kommunalbestyrelsesmedlemmer derfor nødt til at balancere deres tid mellem det politiske arbejde og et civilt job.¹ Dette kan der være gode demokratiske grunde til. Når kommunalbestyrelsesmedlemmer ikke er fuldtidspolitikere, har de måske lettere ved at fungere som lægmænd, der arbejder blandt og deler levevilkår med den befolkning, de skal repræsentere (se fx Madsen & Kjær, 2015). Omvendt kan tidsforbruget også være en udfordring for mange kommunalpolitikere. Tidsforbruget er ikke alene et potentielt problem for politikerne selv; det kan også være væsentligt i et demokratisk perspektiv, bl.a. fordi det kan have implikationer for, hvem der kan afsætte tid til at være kommunalpolitiker (se fx Pedersen & Thau, 2019).

2.1 Kommunalpolitikere arbejder stadig mange timer

Siden 1970 har en række undersøgelser afdækket byrådsmedlemmernes tidsforbrug på det kommunalpolitiske arbejde (Bentzon & Madsen, 1984; Mouritzen, 2004; Dahlgaard et al., 2009; Pedersen et al., 2013; Bhatti et al., 2017). Baseret på disse undersøgelser samt den netop gennemførte undersøgelse viser Figur 2.1 udviklingen i kommunalpolitikernes mediantidsforbrug. Der skal ved disse tal tages forbehold for, at opgørelsesmetoderne har varieret over tid (jf. note i Figur 2.1). Derudover er det et velkendt fænomen, at der kan være en tendens til at overrapportere sin arbejdstid (se fx Bonke, 2005). Figuren kan dog give en overordnet indikation af udviklingen i kommunalpolitikernes tidsforbrug.

Figur 2.1 Historisk udvikling i tidsforbrug for byrådsmedlemmer, inkl. borgmestre (median)

Anm.: I undersøgelserne i 1970 og 1995 blev kommunalbestyrelsesmedlemmerne spurgt om deres månedlige tidsforbrug i modsætning til undersøgelserne i 2009, 2013, 2017 og 2021, hvor der blev spurgt til det ugentlige tidsforbrug. Det ugentlige tidsforbrug i 1970 og 1995 er udregnet ved at dividere det månedlige tidsforbrug med 4. Dette mål er dog et konservativt estimat, da der i gennemsnit er 4,3 uger på en måned (Dahlgaard et al., 2009: 28). I 1970 og 1995 indgik der flere borgmestre i undersøgelsen, hvilket kan forventes at trække mediantidsforbruget op i disse år. Tidsforbruget er endvidere opgjort forskelligt på tværs af undersøgelserne, dog med undtagelse af 2013, 2017 og 2021, hvor respondenterne er blevet bedt om selv at skrive det cirka antal timer, de bruger om ugen. I 2021, hvor tid er opgjort i intervaller, er højden på søjlerne midtpunktet af medianintervallet. Bemærk: Fuldtidspolitikere indgår i ovenstående udregninger.

Kilde: Bentzon & Madsen, 1984; Mouritzen, 2004 og VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

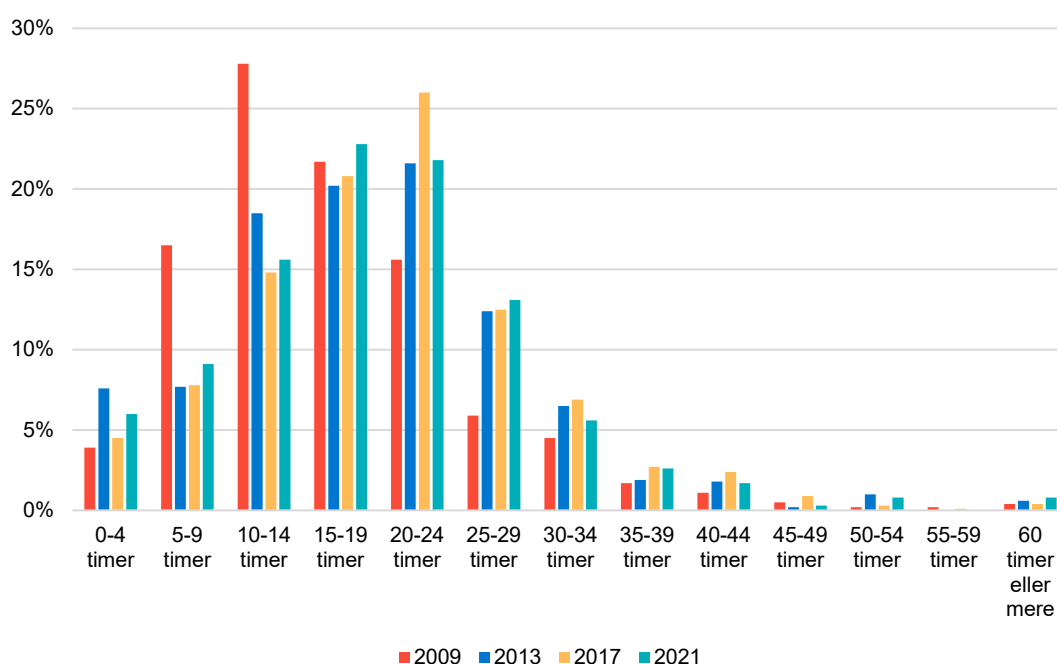
¹ I landets største kommuner er fagborgmestre og rådmænd også aflønnet som fuldtidspolitikere.

Som det fremgår af figuren, var der i årene fra 1970 til 2017 en markant stigning i kommunalpolitikernes ugentlige tidsforbrug. Mediankommunalpolitikernes tidsforbrug med kommunalbestyrelsesrelateret arbejde var således 10-12 timer om ugen i 1970 og hele 20 timer i 2017. I 2021 faldt mediantidsforbruget dog tilbage til niveauet i 2013 på cirka 18 timer. Hvorvidt dette fald i tidsforbruget afspejler et generelt fald i arbejdsbyrden for kommunalpolitikere, er det dog for tidligt at konkludere på. Det kan også skyldes midlertidige forhold, bl.a. covid-19-pandemien, jf. afsnit 2.3.

Ser man på gennemsnitligt tidsforbrug i stedet for mediantidsforbrug, er billedet det samme: Det gennemsnitlige tidsforbrug for kommunalpolitikere var i 2009 på 17,0 timer. Dette steg i 2013 til 17,9 timer og toppede foreløbigt i 2017 med 19,0 timer. I 2021 var det gennemsnitlige tidsforbrug faldet tilbage til 18 timer.

For at komme nærmere udviklingen i kommunalpolitikernes tidsforbrug har vi i Figur 2.2 vist kommunalpolitikernes fordeling i tidsforbrug opdelt i 4-timers intervaller (i disse tal har vi fjernet besvarelser fra borgmestre, der jo netop er fuldtidspolitikere og derfor generelt anvender langt mere tid på kommunalpolitik end deres kollegaer i kommunalbestyrelsen). Figuren viser, at kommunalpolitikernes tidsforbrug har forskudt sig siden 2009. I 2009 brugte hele 69,7 % af kommunalpolitikere mellem 0-19 timer ugentligt på deres virke i kommunalbestyrelsen. I 2021 er det kun 53,5 % af kommunalpolitikere, der bruger 19 timer eller mindre. Samtidig er andelen af kommunalpolitikere, der bruger mellem 20-29 timer ugentligt, steget fra 21,5 % i 2009 til 34,9 % i 2021.

Figur 2.2 Gennemsnitligt tidsforbrug pr. uge

Anm.: Detaljerede tal for samtlige år samt detaljer om udregning fremgår af Bilagstabel 2.1.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

2.2 Tidsforbrug på specifikke aktiviteter

Det næste relevante forhold at dykke ned i angår de konkrete aktiviteter, som kommunalpolitikere har brugt deres tid på. For at undersøge dette har vi spurgt kommunalpolitikere, hvor mange timer de konkret anvender på forskellige aktiviteter. Her har vi særligt haft fokus på aktiviteter vedrørende mødeafholdelse, herunder tid anvendt til forberedelse og mødedeltagelse ved møder i kommunalbestyrelsen samt udvalgs-, råds-, kommissions- og/eller nævnsmøder. Derudover har vi spurgt kommunalpolitikere, hvor meget tid de anvender ugentligt på høringer, konferencer og kurser samt deltagelse i gruppe-, parti- og vælgerforeningsmøder. Endelig har vi medtaget en residualkategori for andre aktiviteter relateret til kommunalbestyrelsesarbejdet.

Tabel 2.1 viser kommunalpolitikernes angivelser af deres gennemsnitlige tidsforbrug i forhold til disse i alt syv konkrete aktiviteter. Ud fra tabellen kan vi se, at kommunalpolitikere i gennemsnit bruger 6,2 timer ugentligt på forberedelse og deltagelse i kommunalbestyrelsesmøder. Derudover optager forberedelse og deltagelse i udvalgs-, råds-, kommissions- og/eller nævnsmøder i gennemsnit 7,2 timer af kommunalpolitikernes tid om ugen. Dermed bruger den gennemsnitlige kommunalpolitiker altså 13,4 timer om ugen på forberedelse og deltagelse i kommunalbestyrelsesrelaterede møder. Vi kan dog også se, at alene forberedelsen til udvalgs-, råds-, kommissions- og nævnsmøder for nogle kommunalpolitikere optager 10 timer eller mere af deres tid om ugen, mens det for størstedelen (52,3 %) kun optager 2-4 timer om ugen. Dermed er der altså meget stor variation i, hvor meget tid kommunalpolitikere bruger på de forskellige aktiviteter.

Herudover kan vi se, at kommunalbestyrelsesmedlemmerne kun bruger en lille del af deres tid på høringer, konferencer og kurser uden for rådhuset svarende til 1,7 timer i gennemsnit om ugen. Til gengæld bruger de en større del – 2,5 timer om ugen i gennemsnit – på deltagelse i gruppe-, parti- og vælgerforeningsmøder og 2,9 timer om ugen i gennemsnit på andre aktiviteter i relation til kommunalbestyrelsesarbejdet.

Tabel 2.1 Gennemsnitligt tidsforbrug pr. uge på forskellige aktiviteter, 2021

	0-1 time	2-4 timer	5-9 timer	10 timer el. mere	Total	n	Gennemsnit
Forberedelse til kommunalbestyrelsesmøder	23,9 %	50,9 %	16,9 %	8,2 %	100 %	656	3,6
Deltagelse i kommunalbestyrelsesmøder	37,5 %	47,4 %	13,1 %	2,0 %	100 %	656	2,6
Forberedelse til udvalgs-, råds-, kommissions- og nævnsmøder	10,2 %	52,3 %	26,8 %	10,7 %	100 %	656	4,6
Deltagelse i udvalgs-, råds-, kommissions- og nævnsmøder	13,7 %	62,3 %	19,7 %	4,3 %	100 %	656	3,6
Høringer, konferencer og kurser uden for rådhuset	56,9 %	37,5 %	4,6 %	1,1 %	100 %	656	1,7
Deltagelse i gruppe-, parti- og vælgerforeningsmøder	26,8 %	62,5 %	9,8 %	0,9 %	100 %	656	2,5
Andre aktiviteter i relation til kommunalbestyrelsesarbejde	36,3 %	43,9 %	14,5 %	5,3 %	100 %	656	2,9

Anm.: Spørgsmålet lød: "Hvor mange timer om ugen bruger du gennemsnitligt på følgende aktiviteter...?". Borgmestre og rådmænd (fuldtidspolitikere) er frataget i denne analyse, da deres tidsforbrug i høj grad adskiller sig fra almindelige byrådsmedlemmers. Der er kodet, således at intervallet 0-1 time dækker 0-1,9 timer, 2-4 timer dækker 2-4,9 timer osv. Respondenter, hvis aktiviteter summerer til over 60 timer, er udeladt.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Det er i øvrigt værd at være opmærksom på, at når man summerer det samlede gennemsnitlige forbrug på de enkelte aktiviteter i Tabel 2.1, er det samlede gennemsnitlige tidsforbrug en anelse højere end politikernes angivelse af deres samlede tidsforbrug vist i Figur 2.1. En mulig forklaring kan være, at politikerne ikke nødvendigvis tænker alle aktiviteterne i Tabel 2.1 med i byrådsarbejde, når de blot svarer på et overordnet spørgsmål om dette. Under alle omstændigheder illustrerer det, at egenvurderinger af tidsforbrug er forbundet med en vis usikkerhed, hvilket er væsentligt at være opmærksom på ved tolkninger disse tal.

2.3 Virtuelle møder under covid-19

På grund af de ekstraordinære forhold i 2020 og 2021 har vi også spurgt, hvorvidt det politiske arbejde i kommunerne er blevet påvirket af corona-pandemien. Som det fremgår af Tabel 2.3, har det politiske arbejde i kommunalbestyrelser og udvalg i høj grad været baseret på virtuelle platforme. Et klart flertal af vores respondenter har således angivet, at over 60 % af møderne er blevet afholdt virtuelt. Vores undersøgelse kan ikke umiddelbart vise, hvilken effekt brugen af virtuelle møder har haft for det politiske arbejde i kommunerne, men det er muligt, at bl.a. faldet i politikernes tidsforbrug kan hænge sammen med den udprægede brug af virtuelle mødeformer.

Tabel 2.2 Virtuelle møder i kommunalpolitik

	80-100 %	60-80 %	40-60 %	20-40 %	0-20 %	Ved ikke	Total
Hvor stor en andel af jeres kommunalbestyrelsesmøder er siden 11. marts 2020 blevet afholdt virtuelt (dvs. som videomøder, telefonmøder eller lignende)?	36,2 %	34,5 %	18,3 %	6,5 %	3,6 %	0,9 %	100%
Hvor stor en andel af dine udvalgs-møder er siden 11. marts 2020 blevet afholdt virtuelt (dvs. som videomøder, telefonmøder eller lignende)?	32,9 %	36,3 %	18,2 %	6,0 %	5,5 %	1,2 %	100 %

Anm.: n = 688.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

2.4 Det politiske arbejde og privatlivet

I det følgende ser vi nærmere på, hvorvidt kommunalpolitikere oplever, at det politiske hverv påvirker deres privatliv.

Hvis vi først ser på kommunalpolitikernes opfattelse af, om deres hverv i kommunalbestyrelsen tager så meget deres energi, at det går ud over deres privatliv, kan vi i Tabel 2.3 se, at 11,5 % af kommunalpolitikere svarede "Ja, helt sikkert", og 29,9 % svarede "Ja, til en vis grad" til spørgsmålet i 2021. Det er her interessant at bemærke, at der er et statistisk signifikant fald i andelen af kommunalpolitikere, der svarede "Ja, helt sikkert" til dette spørgsmål i 2021 sammenlignet med 2017. Ligeledes kan vi også notere os, at statistisk signifikant flere kommunalpolitikere (22,5 % i 2021 mod 18,2 % i 2017) i 2021 svarede "Nej, slet ikke" til spørgsmålet. Dette indikerer overordnet, at kommunalpolitikere i mindre grad føler, at deres hverv tager så meget af deres energi, at det går ud over deres privatliv.

Et lignende billede ser vi til spørgsmålet om, hvorvidt hvervet tager så meget tid, at det går ud over privatlivet. Her svarer kun 15,6 % "Ja, helt sikkert" og 32,7 % "Ja, til en vis grad" mod henholdsvis 23,2 % og 37,1 % i 2017. Faldet i andelen, der har svaret "Ja, helt sikkert", siden 2017

er desuden statistisk signifikant. Vi kan tilsvarende også se, at langt flere kommunalpolitikere har svaret "Nej, slet ikke" i 2021 sammenlignet med 2017. I 2021 svarede 18,9 % af kommunalpolitikere således "Nej, slet ikke" mod kun 11,6 % i 2017. Denne ændring er ligeledes statistisk signifikant.

Tablet 2.3 Påvirkning af privatlivet

	År	Ja, helt sikkert	Ja, til en vis grad	Ja, men kun lidt	Nej, slet ikke	Total	n
Føler du, at dit hverv tager så meget af din energi, at det går ud over privatlivet?	2017	17,6 % ***	30,1 %	34,1 %	18,2 % *	100 %	863
	2021	11,5 %	29,9 %	36,2 %	22,5 %	100 %	646
Føler du, at dit hverv tager så meget af din tid, at det går ud over privatlivet?	2017	23,2 % ***	37,1 %	28,1 % *	11,6 % ***	100 %	861
	2021	15,6 %	32,7 %	32,8 %	18,9 %	100 %	646

Anm.: Svar i "Ved ikke" er sorteret fra. Forskelle i andele er testet ved two-group test of proportions. Signifikansniveauer angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2017-2021.

Der er således en klar udvikling i forhold til, at færre kommunalpolitikere oplever, at det politiske arbejde går ud over deres privatliv. Det er imidlertid stadig en relativ stor gruppe af kommunalpolitikere, der oplever, at hvervet går ud over deres privatliv. Samtidig kan dette problem være særligt udpræget for specifikke grupper af kommunalpolitikere. Tidligere undersøgelser har indikeret, at tidsforbruget i kommunalpolitik kan være særligt udfordrende for bl.a. relativt unge kommunalpolitikere, der ofte skal varetage deres politiske hverv ved siden af et fuldtidsjob, pasning af yngre børn etc. (Pedersen & Thau, 2019).

Vores analyser bekræfter dette, idet vi finder, at der er en klar sammenhæng mellem alder og privatlivskonflikter. Blandt kommunalpolitikere født efter 1980 – hvilket i kommunalpolitisk regi er relativt ungt – er det hele 59,0 % der svarer "Ja, helt sikkert" eller "Ja, til en vis grad" til spørgsmålet om, hvorvidt hvervet som kommunalpolitiker tager så meget energi, at det går ud over privatlivet. Blandt kommunalpolitikere født før 1980 er den tilsvarende andel 39,5 %. På spørgsmålet om, hvorvidt hvervet som kommunalpolitiker tager så meget tid, at det går ud over privatlivet, finder vi samme mønster. Her er de tilsvarende andele 65,6 % for politikere født efter 1980 og 46,9 % for politikere født før 1980.

Opdeler man besvarelsene på køn, kan man også se, at kvinder rapporterer statistisk signifikant større udfordringer i forhold til den tid, som hvervet tager i forhold til privatlivet (i forhold til energi-spørgsmålet er forskellen mellem mænd og kvinder statistisk insignifikant). Kvindelige kommunalpolitikere er dog også gennemsnitligt yngre end mandlige kommunalpolitikere. Hvis man tager højde for både alder og køn i analyserne af disse spørgsmål, viser det sig da også, at kønsforskellen er statistisk insignifikant, mens alderseffekten stadig er klart statistisk signifikant.

2.5 Ønske om at genopstille

En væsentlig indikator på kommunalpolitikernes arbejdsvilkår vedrører, hvorvidt kommunalpolitikere ønsker at genopstille til deres hverv. Dette spørgsmål er vigtigt, fordi det giver en indikation på, i hvor høj grad kommunalpolitikere trives i deres hverv som kommunalbestyrelsesmedlemmer. Derudover er det interessant, fordi det har implikationer for, hvor meget udskiftning der kan forventes i kommunalbestyrelserne.

Ser vi på Tabel 2.4, fremgår det, at 83,6 % af kommunalpolitikere ønsker at genopstille til kommunalvalget, mens 12,5 % ikke ønsker at genopstille (3,9 % af kommunalpolitikere har svaret "Ved ikke"). Sammenligner vi tallene med undersøgelsen fra 2009, kan vi se, at der er statistisk signifikant flere, der ønsker at genopstille i 2021. Andelen af kommunalpolitikere, der ønsker at genopstille, har dog ikke ændret sig statistisk signifikant siden 2013. Overordnet indikerer den høje andel af kommunalpolitikere, der ønsker at genopstille, at kommunalpolitikere trods alt vurderer de positive elementer ved deres hverv som højere vægtende end de negative elementer.

Tabel 2.4 Ønsker du at genopstille?

	Ja	Nej	Ved ikke	Total	N
2009	77,2 % ***	18,5 %	4,3 %	100 %	1.336
2013	83,4 %	12,9 %	3,7 %	100 %	1.033
2017	84,4 %	10,7 %	4,9 %	100 %	1.036
2021	83,6 %	12,5 %	3,9 %	100 %	799

Anm.: Spørgsmålet lød: "Ønsker du at genopstille ved kommunalvalget [dato for valget i 2009, 13, 17 eller 21]?". Forskelle i andele er testet ved *two-group test of proportions*. Konklusionerne er de samme, hvis "Ved ikke" udelades. Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

2.6 Opsummering: Tidsforbrug og arbejdsvilkår

I dette kapitel har vi undersøgt, hvor meget tid kommunalpolitikere bruger på deres hverv, samt hvordan de bruger denne tid. Vi har set, at mediankommunalpolitikeren bruger en anelse mindre tid end i 2017, og at en stor del af tiden anvendes på forberedelse og deltagelse i forskellige møder relateret til kommunalbestyrelsesarbejdet. I den forbindelse har vi også set, at det politiske arbejde under corona-pandemien i høj grad er sket ved hjælp af virtuelle møder.

Derudover har vi kigget nærmere på kommunalpolitikernes arbejdsvilkår, hvor færre kommunalpolitikere end tidligere oplever, at deres hverv optager så meget tid og energi, at det går ud over privatlivet. Vi har også set, at langt størstedelen af kommunalpolitikere (83,6 %) ønsker at genopstille, hvilket indikerer, at de vurderer de positive elementer ved hvervet højere end de negative elementer.

3 Kommunalpolitikernes rolle og råderum

I dette kapitel ser vi først på beslutningsklimaet i kommunalbestyrelserne. Her er der fokus på, hvordan beslutningerne træffes og graden af konsensus i de danske kommuner. Derefter ser vi på kommunalpolitikernes opfattelser af arbejdet som politiske beslutningstagere, deres forhold til forvaltningen samt deres opfattelse af tilstedeværelsen af unødigt bureaukrati.

3.1 Enstemmighed, enighed og stabile flertal

Det danske kommunestyre er ofte blevet betegnet som konsensusdemokrati. Selvom kommunalbestyrelsen kan træffe beslutninger på baggrund af et simpelt flertal, har det været en norm, at der skal opnås størst mulig enighed om flest mulig beslutninger (Berg & Kjær, 2007; Pedersen & Thau, 2019). I det følgende undersøges graden af enighed og konsensus blandt kommunalbestyrelsesmedlemmerne. Konkret er kommunalbestyrelsesmedlemmerne her blevet bedt om at erklære deres enighed i følgende tre udsagn:

- De fleste af kommunalbestyrelsens væsentlige beslutninger træffes i enstemmighed
- I min kommunalbestyrelse er partierne stort set politisk enige
- De væsentligste beslutninger i kommunalbestyrelsen træffes med skiftende flertal.

I Tabel 3.1 ser vi først nærmere på kommunalpolitikernes oplevelse af, at de fleste af kommunalbestyrelsens væsentligste beslutninger træffes i enstemmighed. I 2021 er det hele 65,1 %, der erklærer sig helt eller delvist enige i dette, mens 25,7 % er helt eller delvist uenige. Der er en relativt lille, men dog statistisk signifikant ændring fra 2017, da der i 2021 er flere kommunalpolitikere, som er enige i dette udsagn. Set over hele perioden 2009-2021 har der dog været relativt begrænsede ændringer i forhold til dette spørgsmål.

Tabel 3.1 De fleste af kommunalbestyrelsens væsentligste beslutninger træffes i enstemmighed

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
2009	11,2 %	21,3 %	11,9 %	34,2 %	21,4 %	100 %	1.265	3,3 ***
2013	7,9 %	16,0 %	9,6 %	42,5 %	24,0 %	100 %	887	3,6
2017	10,8 %	18,5 %	11,2 %	38,9 %	20,6 %	100 %	890	3,4 *
2021	7,7 %	18,0 %	9,2 %	42,1 %	23,0 %	100 %	649	3,5

Anm.: Spørgsmålet lød: "De fleste af kommunalbestyrelsens væsentligste beslutninger træffes i enstemmighed". Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$. 1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

Tabel 3.2 viser kommunalpolitikernes opfattelse af den politiske enighed blandt kommunalbestyrelsens partier. Som det fremgår af tabellen, erklærer 29,1 % af kommunalpolitikere sig helt eller delvist enige i, at partierne i kommunalbestyrelsen stort set er politisk enige. Omvendt erklærer 58,3 % sig helt eller delvist uenige i, at kommunalbestyrelsens partier stort set er politisk enige.

Som det også fremgår af tabellen, har kommunalpolitikernes vurdering i forhold til dette spørgsmål også været relativt stabil over tid. Gennemsnitsværdien på dette spørgsmål er i 2021 på 2,5.

Dette er ganske vist statistisk signifikant lavere end gennemsnitsværdien på 2,7 i 2013, men der er dog tale om en ret lille substantiel forskel, og det er værd at bemærke, at der ikke er nogen signifikant forskel i kommunalpolitikernes opfattelse af enigheden blandt kommunalbestyrelsens partier sammenholdt med undersøgelserne fra 2009 eller 2017. Det tyder derfor grundlæggende på, at der ikke har været markante ændringer i kommunalpolitikernes oplevelse af enighed siden 2009.

Tabel 3.2 I min kommunalbestyrelse er partierne stort set politisk enige

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
2009	21,6 %	32,8 %	18,5 %	22,0 %	5,1 %	100 %	1.267	2,6
2013	16,8 %	35,0 %	16,2 %	28,8 %	3,3 %	100 %	887	2,7 *
2017	19,6 %	32,8 %	15,6 %	27,9 %	4,2 %	100 %	890	2,6
2021	20 %	38,3 %	12,6 %	26,3 %	2,8 %	100 %	650	2,5

Anm.: Spørgsmålet lød: "I min kommunalbestyrelse er partierne stort set politisk enige". Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Forudsætningen om ens varians bliver ikke brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

Ser vi på, hvorvidt beslutninger i kommunalbestyrelsen træffes med skiftende flertal, fremgår det af Tabel 3.2, at 21,6 % af kommunalpolitikere erklærer sig "Delvist enig" eller "Helt enig" i, at beslutninger træffes med skiftende flertal. Til gengæld er 67,2 % "Helt uenig" eller "Delvist uenig" i, at væsentlige beslutninger træffes med skiftende flertal, hvilket indikerer, at langt størstedelen af kommunalpolitikere oplever, at kommunalpolitiske beslutninger træffes ved stabile flertal i kommunalbestyrelsen. Vi kan samtidig se ud fra tabellens gennemsnitsværdier over tid, at der ikke har været statistisk signifikante ændringer i dette spørgsmål siden 2009. Overordnet tegner der sig således et billede af en udbredt politisk stabilitet i kommunalbestyrelsens arbejde.

Tabel 3.3 De væsentligste beslutninger i kommunalbestyrelsen træffes med skiftende flertal

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
2009	31,1 %	33,3 %	14,3 %	17,2 %	4,2 %	100 %	1.263	2,3
2013	32,3 %	35,7 %	13,2 %	16,4 %	2,5 %	100 %	886	2,2
2017	26,5 %	36,1 %	11,6 %	22,0 % *	3,8 %	100 %	891	2,4
2021	29,2 %	38,0 %	11,2 %	17,6 %	4 %	100 %	650	2,3

Anm.: Spørgsmålet lød: "De væsentligste beslutninger i kommunalbestyrelsen træffes med skiftende flertal". Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

3.2 En stærk konsensusnorm

De ovenstående vurderinger vedrørende brede, stabile flertal i kommunalbestyrelsen stemmer også godt overens med de personlige normer for konsensus, som kommunalpolitikere giver udtryk for (disse spørgsmål er ikke stillet i tidligere undersøgelser). Som det fremgår af Tabel 3.4,

giver kommunalpolitikere udtryk for, at de selv foretrækker brede aftaler, konsensus og kompromiser. For alle tre spørgsmål i Tabel 3.4 gælder det således, at kommunalpolitikere generelt er mest enige med synspunkterne fremført af person A, der i alle tre tilfælde beskriver konsensusnormer.

Tabel 3.4 Er du mest enig med A eller B?

	Procent	Procent	Procent
Helt enig med A	20,1	14,7	15,7
Næsten enig med A	31,7	23,8	27,7
Delvist enig med A	19,1	23,4	21,2
Lige enig med A og B	12,8	15,5	15,2
Delvist enig med B	8,8	13,0	11,7
Næsten enig med B	5,7	7,7	4,7
Helt enig med B	1,8	1,9	3,9
Total	100	100	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Disse resultater stemmer grundlæggende set godt overens med politikernes opfattelse af, hvorledes det politiske arbejde i kommunerne generelt foregår. Ligeledes stemmer resultaterne godt overens med tidligere undersøgelser, der har vist, at kommunalpolitikere generelt har konsensus som et ideal i politiske beslutninger (se fx Pedersen & Thau, 2019).

3.3 Polarisering i kommunalbestyrelsen

De stærke normer om samarbejde, brede flertal og konsensus betyder dog ikke, at det kommunalpolitiske arbejde er uden konflikter og modsætningsforhold. Der er mange eksempler på, at kommunalpolitikere ikke nødvendigvis mener, at deres kollegaer i kommunalbestyrelsen lever op til normerne (se fx Pedersen & Thau, 2019), og i dette års undersøgelse har vi derfor stillet en række spørgsmål vedrørende polarisering både mellem partier og politikere. Disse spørgsmål og svarfordelingerne fremgår af Tabel 3.5.

Tabel 3.5 Polarisering i kommunalbestyrelsen

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
Der er <u>partier</u> repræsenteret i kommunalbestyrelsen, som jeg ikke kan have en meningsfuld dialog med	37,2 %	17,3 %	8,6 %	21,5 %	15,4 %	100 %	631	2,6
Der er <u>partier</u> repræsenteret i kommunalbestyrelsen, som jeg mener gør mere skade end	34,5 %	15,0 %	14,6 %	22,1 %	13,8 %	100 %	625	2,7

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
gavn for de demokratiske beslutningsprocesser								
Der er personer i kommunalbestyrelsen, som jeg ikke kan have en meningsfuld dialog med	25,0 %	14,4 %	7,9 %	24,3 %	28,4 %	100 %	631	3,2
Der er personer i kommunalbestyrelsen, som jeg mener gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser	24,7 %	13,3 %	11,5 %	27,0 %	23,5 %	100 %	626	3,1

Anm.: Svar i "Ved ikke" er sorteret fra. 1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Som det fremgår af Tabel 3.5, er det 36,9 % af kommunalpolitikere, der er helt eller delvist enige i, at der er partier i kommunalbestyrelsen, som de ikke kan have en meningsfuld dialog med. Nogenlunde samme andel (35,9 %) er helt eller delvist enige i, at der er partier i kommunalbestyrelsen, som gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser.

Når kommunalpolitikere spørges om personer i stedet for partier, er svarene endnu mere kritiske. Det er således hele 52,7 % af kommunalpolitikere, der er helt eller delvist enige i, at der er personer i kommunalbestyrelsen, som de ikke kan have en meningsfuld dialog med, og 50,5 % der er helt eller delvist enige i, at der er personer i kommunalbestyrelsen, som gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser.

Dette er bemærkelsesværdigt høje andele, og de er væsentlige, idet de klart viser, at kommunalpolitik – på trods af de stærke normer om konsensus og samarbejde – også kan indeholde skarpe konflikter og polarisering.

3.4 Rollen som politiske beslutningstagere

Et vigtigt spørgsmål er, hvordan kommunalpolitikere oplever rammerne for de beslutninger, de skal træffe (se eksempelvis Olsen, 2013). Som ved tidligere undersøgelser fokuserer vi i dette afsnit på to aspekter af kommunalbestyrelsesmedlemmernes rolle som politiske beslutningstagere. Konkret baseres nedenstående analyse på kommunalbestyrelsesmedlemmernes svar på, hvor enige de var i følgende udsagn:

- De fleste møders beslutninger er fastlagt i forvejen af gældende love og cirkulærer m.m.
- Man behandler generelt for mange enkeltsager og taler for lidt om de overordnede målsætninger.

Det første af spørgsmålene fokuserer på det kommunalpolitiske råderum i forhold til gældende love mv. Spørgsmålet gør os således klogere på kommunalbestyrelsernes oplevede autonomi ovenfra. Det andet spørgsmål handler ikke så meget om det formelle råderum, men i hvor høj grad kommunalbestyrelserne tager udgangspunkt i enkeltsager eller i højere grad behandler mere overordnede problemstillinger.

Kigger vi på kommunalpolitikernes svar på det første spørgsmål, kan vi i Tabel 3.6 se, at 41,8 % af kommunalpolitikerne erklærer sig helt eller delvist enige i, at de fleste møders beslutninger er fastlagt i forvejen af gældende love og cirkulærer m.m. En tilsvarende stor andel på 37,7 % erklærer sig omvendt helt eller delvist uenige i dette. Det fremgår desuden af tabellen, at den gennemsnitlige opfattelse af råderum i beslutningsprocessen i forhold til centralt fastlagte love og cirkulærer ikke har ændret sig signifikant siden 2009.

Ligeledes kan der identificeres en forholdsvis delt opfattelse blandt kommunalpolitikerne på spørgsmålet, om kommunalbestyrelsen behandler for mange enkeltsager frem for at tale om de mere overordnede målsætninger. Her erklærer 34,5 % af kommunalpolitikerne sig helt eller delvist enige i udsagnet, mens størstedelen af kommunalpolitikerne (48,4 %) erklærer sig helt eller delvist uenige. Tabellen viser også, at der ikke har været signifikante ændringer i opfattelsen af balancen mellem enkeltsager og overordnede målsætninger siden 2009.

Tabel 3.6 Rollen som beslutningstager

	År	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
De fleste møders beslutninger er fastlagt i forvejen af gældende love og cirkulærer m.m.	2009	7,7 %	27,2 %	19,3 %	39,7 %	6,1 %	100 %	1.267	3,1
	2013	5,5 %	31,8 %	18,8 %	39,7 %	4,2 %	100 %	927	3,1
	2017	7,7 %	31,9 %	20,9 %	35,0 %	4,6 %	100 %	910	3,0
	2021	7,8 %	29,9 %	20,5 %	36,1 %	5,7 %	100 %	667	3,0
Man behandler generelt for mange enkeltsager og taler for lidt om de overordnede målsætninger	2009	14,6 %	34,7 %	15,0 %	26,6 %	9,1 %	100 %	1264	2,8
	2013	15,2 %	32,5 %	18,7 %	25,9 %	7,6 %	100 %	929	2,8
	2017	12,8 %	34,1 %	19,7 %	26,1 %	7,3 %	100 %	913	2,8
	2021	15,6 %	32,8 %	17,1 %	24,9 %	9,6 %	100 %	666	2,8

Note: Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

3.5 Forholdet mellem folkevalgte og forvaltning

I det følgende analyserer vi kommunalbestyrelsesmedlemmernes forhold til og indblik i forvaltningen. Spørgsmålene er interessante, fordi forholdet mellem politikere og forvaltning er vigtig for, at politikere kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag, og at deres beslutninger efterfølgende bliver implementeret som ønsket. Forholdet mellem politikere og forvaltning er særligt interessant, hvad angår lokalpolitikere, som jo ikke er fuldtidspolitikere og derfor har begrænsninger i deres tidsmæssige ressourcer i samspillet med en professionel forvaltning. Kommunalebestyrelsesmedlemmerne er i alle årene som minimum blevet bedt om at svare på, hvor enige eller uenige de var i nedenstående udsagn:

- Det er vanskeligt at få indblik i forvaltningen af kommunalbestyrelsens beslutninger
- Det er vanskeligt for politikere at gennemføre deres synspunkter, hvis de går på tværs af de ledende embedsmænd
- Der er stor åbenhed og gennemsigtighed i forvaltningen.

Disse tre udsagn kan belyse, om kommunalbestyrelsesmedlemmerne oplever, at balancen i forhold til forvaltningen har ændret sig.

Tabel 3.7 Forholdet mellem de folkevalgte og forvaltningen

	År	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
Det er vanskeligt at få indblik i forvaltningen af kommunalbestyrelsens beslutninger	2009	16,0 %	32,1 %	20,7 %	25,2 %	6,1 %	100 %	1.254	2,7
	2013	17,9 %	34,4 %	17,1 %	22,7 %	7,9 %	100 %	921	2,7
	2017	18,2 %	32,2 %	16,4 %	25,5 %	7,7 %	100 %	909	2,7
	2021	18,0 %	33,3 %	14,6 %	24,4 %	9,7 %	100 %	663	2,7
Det er vanskeligt for politikerne at gennemføre deres synspunkter, hvis de går på tværs af de ledende embedsmænd	2009	14,2 %	26,1 %	18,3 %	30,5 %	11,0 %	100 %	1258	3,0
	2013	15,3 %	26,1 %	13,7 %	30,9 %	14,0 %	100 %	922	3,0
	2017	15,0 %	25,9 %	18,0 %	28,2 %	12,9 %	100 %	906	3,0
	2021	19,1 %	27,8 %	12,5 %	24,7 %	15,9 %	100 %	655	2,9
Der er stor åbenhed og gennemsigtighed i forvaltningen	2009	7,9 %	25,8 %	24,6 %	32,6 %	9,1 %	100 %	1264	3,1 ***
	2013	9,2 %	24,1 %	24,0 %	32,1 %	10,6 %	100 %	925	3,1 ***
	2017	9,7 %	22,3 %	21,8 %	35,1 %	11,1 %	100 %	911	3,2 **
	2021	10,0 %	19,1 %	17,0 %	32,7 %	21,2 %	100 %	664	3,4

Anm.: Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

Ser vi først på kommunalpolitikernes svar på det første spørgsmål, fremgår det af Tabel 3.7, at 31,3 % har erklæret sig helt eller delvist enige i udsagnet, mens hele 51,3 % omvendt er helt eller delvist uenige. For alle årene siden 2009 har gennemsnittet på dette spørgsmål dog ikke ændret sig fra 2,7, hvilket er lige under midtpunktet på spørgsmålet.

Ser vi på kommunalpolitikernes svar på det andet spørgsmål, kan vi se, at deres opfattelse er opdelt. 40,6 % af kommunalpolitikere erklærer sig således helt eller delvist enige i, at det er vanskeligt for politikerne at gennemføre deres synspunkter, hvis de går på tværs af de ledende embedsmænd, mens en lidt større andel på 46,9 % erklærer sig helt eller delvist uenige i udsagnet. Der er dog ikke sket signifikante ændringer over tid.

Endelig kan vi ud fra Tabel 3.7 se, at et flertal af kommunalpolitikere oplever, at forvaltningen er åben og gennemsigtig. Hele 53,9 % af kommunalbestyrelsesmedlemmerne erklærer sig således helt eller delvist enige i udsagnet, mens kun 29,1 % erklærer sig helt eller delvist enige. Vi kan endvidere ud fra tabellens gennemsnitsværdier se, at kommunalpolitikere i stigende grad opfatter forvaltningen som åben og gennemsigtig. I henholdsvis 2009 og 2013 var gennemsnittet 3,1 på en skala fra 1-5, mens det i 2021 var steget til 3,4. Denne ændring afspejler bl.a., at andelen af politikere, der var helt eller delvist enige i dette udsagn, er steget fra 41,7 % i 2009 til 53,9 % i 2021.

3.6 Unødigt bureaukrati

Hvis arbejdet i kommunalbestyrelsen er præget af meget unødigt bureaukrati, kan det virke demotiverende på kommunalbestyrelsesmedlemmerne. Derfor er de siden undersøgelsen i 2013 blevet spurgt om deres oplevelse af mængden af unødigt bureaukrati. Unødigt bureaukrati kan defineres som: "Regler og procedurer, der ikke støtter formålet med dit arbejde, men i stedet medfører en administrativ byrde" (Bozeman & Feeney, 2011). Politikerne har vurderet graden af

unødigt bureaukrati på en skala fra 0 ("Intet unødigt bureaukrati") til 10 ("Udelukkende unødigt bureaukrati"). De gennemsnitlige vurderinger fremgår af Tabel 3.8.

Tabel 3.8 Vurdering af unødigt bureaukrati

	2013	2017	2021
Gennemsnit	5,6 ***	5,3	5,3
n	878	851	623

Anm.: Spørgsmålet lød: "Hvordan vil du vurdere graden af unødigt bureaukrati i din kommune?". Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Forudsætningen om ens varians er ikke brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2013-2021.

Tabellen viser, at der er sket et statistisk signifikant fald i kommunalpolitikernes oplevelse af unødigt bureaukrati fra 2013 til 2021, mens der ikke har været ændringer fra 2017 til 2021. Gennemsnittet i 2013 lå således på 5,6, dvs. lidt over skalaens midtpunkt på 5. I 2017 og 2021 var dette gennemsnit faldet til 5,3.

3.7 Opsummering: Roller og råderum

I dette kapitel har vi set på udviklingen i kommunalpolitikernes opfattelse af deres rolle og råderum i kommunalbestyrelsen. Vi har set, at kommunalpolitikere overordnet oplever, at det politiske arbejde i kommunen er præget af brede flertal, og at man selv tilslutter sig konsensusnormer, men vi har også set, at kommunalpolitikere samtidig i høj grad mener, at der er partier og politikere, som de ikke kan have en meningsfyldt dialog med.

Vi har ligeledes set, at kommunalpolitikernes vurderinger af deres handlefrihed i forhold til gældende love og cirkulærer er stort set uændret gennem hele den periode, som er undersøgt. Ligeledes er opfattelserne af enkeltsagernes betydning i kommunalpolitik også stort set konstant.

Politikernes vurdering af forholdet til forvaltningen er også ret stabil, når man ser på deres vurdering af, hvorvidt det er vanskeligt at få indblik i forvaltningen af kommunalbestyrelsens beslutninger, eller hvorvidt det er vanskeligt for politikere at gennemføre deres synspunkter, hvis de går på tværs af de ledende embedsmænd. Der er dog sket signifikante skift i forhold til vurderingen af åbenhed og gennemsigtighed i forvaltningen. Her er politikernes vurdering i 2021 mere positiv end i de foregående år.

4 Kommunalpolitikernes oplevede indflydelse

I dette kapitel fokuserer vi på kommunalpolitikernes opfattelser af deres egen indflydelse. Vi fokuserer specifikt på to indflydelsesformer: påvirkning af de beslutninger, der bliver truffet i byrådet, og påvirkning af den dagsorden, der præger arbejdet i byrådet. Det vigtigt at være opmærksom på, at vi analyserer kommunalbestyrelsesmedlemmernes egen opfattelse af indflydelse, hvilket naturligvis kan afvige fra den indflydelse, man reelt har.

4.1 Påvirkning af beslutninger

I dette afsnit fokuserer vi på, hvordan kommunalbestyrelsesmedlemmerne opfatter deres egne muligheder for at opnå indflydelse på de beslutninger, som bliver truffet i byrådet. Det sker med udgangspunkt i tre udsagn:

- Jeg har fået gennemført en række af mine lokalpolitiske mærkesager
- Jeg har sat mange fingeraftryk på kommunens budget for [budgetåret]²
- Jeg har haft helt afgørende indflydelse på udfaldet af flere betydelige sager, der har været til afstemning i kommunalbestyrelsen.

Det første udsagn vedrører sager, der er af særlig vigtighed for den enkelte politiker. Det andet udsagn vedrører det generelle budget, mens det sidste fokuserer på sager, der er betydelige.

For alle tre udsagn har politikerne angivet deres svar på en skala fra 0 ("Meget uenig") til 10 ("Meget enig). De gennemsnitlige vurderinger fremgår af Tabel 4.1.

Tabel 4.1 Kommunalpolitikernes opfattelse af deres politiske indflydelse

	Gennemført mærkesager				Fingeraftryk på kommunens budget				Indflydelse på udfald af afstemninger			
	2009	2013	2017	2021	2009	2013	2017	2021	2009	2013	2017	2021
Gennemsnit	6,4***	6,7**	6,6***	7,0	5,2***	5,9	5,7	5,9	6,0	6,2	6,1	6,2
n	1.304	1.002	989	748	1.306	1.001	983	748	1.308	995	981	746

Note: Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

Tabel 4.1 viser, at kommunalpolitikere i høj grad oplever, at de har stor indflydelse på beslutningerne truffet af kommunalbestyrelsen, og at den oplevede indflydelse har været stigende siden 2009. Ser vi først på kommunalbestyrelsesmedlemmernes opfattelse af, om de har fået gennemført deres mærkesager, kan vi ud fra tabellen se, at gennemsnitsværdien er steget statistisk signifikant fra 6,4 i 2009 til 7,0 i 2021. Dette må siges at være en forholdsvis klar stigning. Derudover kan vi se, at kommunalpolitikere ligeledes oplever, at de har større indflydelse på kommunens budget i 2021 end de havde i 2009. I 2009 var gennemsnitsværdien således 5,2, mens den i 2021 er 5,9. Dette markerer ligeledes en signifikant stigning. Endelig kan vi se, at kommunalpolitikere mener, at de har en stor indflydelse på udfald af afstemninger. Her var gennemsnittet i 2009 på 6,0 og i 2021 på 6,2. Denne stigning er dog ikke statistisk signifikant.

² Der er spurgt til samme budgetår som undersøgelsesåret. Eksempelvis spørges i 2021-undersøgelsen til budgetåret 2021.

4.2 Påvirkning af dagsordenen

I dette afsnit fokuserer vi på kommunalbestyrelsesmedlemmernes opfattelse af muligheden for at påvirke dagsordenen for kommunalpolitik. Hvor foregående afsnit altså så på de endelige beslutninger, fokuserer vi her på, i hvor høj grad politikerne føler, at de kan præge, hvad der bliver diskuteret. Endnu engang ser vi på, hvordan kommunalbestyrelsesmedlemmerne har forholdt sig til tre udsagn. Kommunalbestyrelsesmedlemmerne har mere specifikt angivet, hvor enige de var i følgende tre udsagn:

- Jeg har i mange tilfælde været med til at sætte nye kommunalpolitiske emner på dagsordenen til kommunalbestyrelses- eller udvalgsmøderne
- Jeg har præget de politiske temaer, der er blevet rejst i lokale medier
- Jeg har bragt mange borgerhenvendelser op ved kommunalbestyrelses- eller udvalgsmøderne.

For disse tre udsagn har politikerne også angivet deres svar på en skala fra 0 ("Meget uenig") til 10 ("Meget enig"). De gennemsnitlige vurderinger fremgår af Tabel 4.2.

Tabel 4.2 Indflydelse på den politiske dagsorden

	Sætte emner på dagsordenen				Præget temaer i medierne				Bragt borgerhenvendelser op ved møderne			
	2009	2013	2017	2021	2009	2013	2017	2021	2009	2013	2017	2021
Gennemsnit	6,5*	6,7	6,5*	6,7	6,1	6,1	6,1	6,1	5,2	5,2	5,3	5,3
N	1.305	1.002	987	750	1.299	997	983	746	1.304	998	986	750

Anm.: Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2017: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

I Tabel 4.2 kan vi se, at der er sket en lille, statistisk signifikant stigning i kommunalbestyrelsesmedlemmernes opfattelse af dagsordensfastsættelse i kommunalbestyrelsen og til udvalgsmøder fra et gennemsnit på 6,5 i 2009 til et gennemsnit på 6,7 i 2021. Ændringen er også statistisk signifikant højere end i 2017, hvor gennemsnitsværdien var 6,5, men ikke statistisk signifikant højere end i 2013, hvor den var 6,7. Med et midtpunkt på 5 er værdierne på 6,5-6,7 i perioden 2009-2021 forholdsvis høje, hvilket indikerer, at kommunalpolitikere overordnet vurderer, at de har stor indflydelse på dagsordenen i kommunalbestyrelses- og udvalgsmødereg.

Ser vi på kommunalpolitikernes opfattelse af deres indflydelse på mediernes temaer, kan der fortsat observeres høje gennemsnitsværdier på 6,1 igennem hele perioden. Politikerne vurderer således, at de har forholdsvis høj indflydelse på, hvilke temaer medierne tager op. Der er dog ikke sket nogen ændring i denne opfattelse siden 2009.

Endelig kan vi se, at politikerne heller ikke oplever, at de i højere grad end tidligere bringer borgerhenvendelser op ved møderne. Gennemsnittet i 2009 var således på 5,2 og i 2021 på 5,3, hvilket ikke markerer nogen statistisk signifikant ændring.

4.3 Opsummering: Oplevet indflydelse

Overordnet finder vi i dette kapitel, at kommunalpolitikere i høj grad oplever, at de har indflydelse på de beslutninger, der træffes i kommunalbestyrelsen. Politikerne oplever således, at

de dels har fået gennemført deres mærkesager, dels har en stor indflydelse på budgettet, og dels har stor indflydelse på udfaldet i afstemninger. Desuden har vi observeret en statistisk signifikant stigning på to indflydelsesområder siden 2009, nemlig oplevelsen af have fået gennemført mærkesager og have sat fingeraftryk på budgettet. Derudover viser kapitlet, at kommunalpolitikere også oplever, at de i forholdsvis høj grad er med til at sætte dagsordenen i kommunalbestyrelsen og til udvalgmøder.

5 Prioriteringer i den økonomiske politik

I dette kapitel fokuserer vi på, hvilke prioriteringer kommunalpolitikkerne har i forhold til den økonomiske politik i kommunen. Vi starter med at se på kommunalpolitikernes prioritering mellem skatteændringer og udgiftsændringer i tilfælde af, at kommunens økonomiske situation forbedres eller forværres. Dernæst ser vi på kommunalpolitikernes udgiftspolitiske prioriteringer mellem forskellige udgiftsområder, hvis der skal spares, eller der er flere penge til rådighed.

5.1 Prioritering mellem skatter og offentlige udgifter

For at undersøge kommunalpolitikernes præferencer i forhold til skatter og offentlige udgifter har vi i spørgeskemaet bedt dem om at prioritere, hvordan de ville vælge mellem skatteændringer og udgiftsændringer i tilfælde af, at kommunens økonomi bliver udsat for en udefrakommende ændring i kommunens økonomi – i det konkrete tilfælde udtrykt ved en ændring i bloktilskuddet. Den ene halvdel af kommunalbestyrelsesmedlemmerne er blevet tilfældigt udvalgt til at forholde sig til en situation, hvor kommunens økonomi bliver forbedret, mens den anden halvdel er blevet bedt om at forholde sig til en situation, hvor kommunens økonomi bliver forværret. Den ene gruppe stod således i valget mellem skatnedsættelser og udgiftsforøgelser, mens den anden gruppe havde valget mellem skatteforhøjelser og udgiftsreduktioner. Politikerne blev opdelt tilfældigt for at finde ud af, om svarmønstrene afhænger af, om man står over for en forbedring eller en forværring af økonomien. I Tabel 5.1 er vist, hvordan de to grupper i gennemsnit har valgt mellem ændringer i skatten og ændringer i udgifterne.

I den venstre kolonne ses svarfordelingen for den del af politikkerne, der blev bedt om at prioritere i tilfælde af en stigning i bloktilskuddet, mens højre kolonne viser svarfordelingen for dem, der blev bedt om at forholde sig til en reduktion i bloktilskuddet.

Tabel 5.1 Prioritering af skatter eller udgifter ved ændring af bloktilskud

	Bloktilskuddet øges	Bloktilskuddet reduceres
	Gennemsnitlig procent	Gennemsnitlig procent
Skatnedsættelse/forhøjelse	26,3 %	44,6 %
Udgiftsforøgelse/reduktion	73,7 %	55,4 %
Total	100 %	100 %
N	241	271

Anm.: Gruppen, hvor bloktilskuddet øges: n = 241. Derudover har 61 i denne gruppe angivet "Ved ikke/ønsker ikke at svare".

Gruppen, hvor bloktilskuddet reduceres: n = 271. Derudover har 70 i denne gruppe angivet "Ved ikke/ønsker ikke at svare".

Spørgsmålet lød: "Det sker jævnligt, at statens bloktilskud til kommunerne ændres. Forestil dig, at bloktilskuddet øges/reduceres med 1.000 kr. pr. indbygger. Hvis du uden økonomiske konsekvenser fra statens side kunne vælge, hvordan de øgede/reducerede indtægter skulle fordeles på ændringer af henholdsvis skat og udgifter, hvordan ville du så fordele bloktilskudsændringen på skat og udgifter? (anfør en procentdel for hver valgmulighed, så det samlet giver 100 %)".

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Tabel 5.1 viser, at når kommunalpolitikkerne står over for en forøgelse i bloktilskuddet, foretrækker 26 % af kommunalpolitikkerne at anvende de ekstra midler på en skatnedsættelse, mens 74 % foretrækker at anvende midlerne på en udgiftsforøgelse. Omvendt fremgår det af tabellen, at når politikkerne står over for en reduktion i bloktilskuddet, foretrækker 45 % af kommu-

nalpolitikerne at forhøje skatten, mens 55 % foretrækker at reducere udgifterne. Hvis kommunalpolitikerne frit kunne vælge, er de med andre ord mindre tilbøjelige til at ville ændre på skatten, når økonomien forbedres, end når økonomien forværres. Omvendt er kommunalpolitikerne mere tilbøjelige til at øge udgifterne, når økonomien forbedres, end de er villige til at reducere udgifterne, når økonomien forværres. Kommunalpolitikernes præferencer er dermed asymmetriske: De er mere tilbøjelige til at øge udgiftsniveauet, når bloktilskuddet øges, end de er villige til at mindske udgiftsniveauet, når bloktilskuddet reduceres.

Hvis ikke skatterne kan ændres, vil der i tilfælde af stigende indtægter være behov for, at politikerne prioriterer, hvilke udgiftsområder der skal have flere penge, og – i tilfælde af faldende indtægter – hvilke udgiftsområder besparelserne skal findes på. Nedenfor ser vi på, hvordan politikerne i så fald vil prioritere de forskellige udgiftsområder.

5.2 Prioritering af udgiftspolitiske områder

I undersøgelserne fra 2013, 2017 og 2021 er kommunalbestyrelsesmedlemmerne blevet bedt om at prioritere, hvordan de ville fordele udgifterne på en række områder, hvis kommunens økonomi blev udsat for udefrakommende stød i form af en ændring i bloktilskuddet. Hvert kommunalbestyrelsesmedlem har ligesom ovenfor skullet forestille sig, at bloktilskuddet til kommunen blev ændret og er blevet bedt om ud for hvert udgiftsområde at angive en procentsats for, hvor stor del af bloktilskudsændringen der efter kommunalbestyrelsesmedlemmets mening skal påhvile det pågældende udgiftsområde, hvis de frit kan vælge.

Ligesom ved det foregående spørgsmål er én gruppe blevet bedt om at lave en prioritering mellem udgiftsområder, hvis bloktilskuddet blev øget, og en anden om at lave samme prioritering, hvis bloktilskuddet blev reduceret. Det er de samme, der er udvalgt til de to scenarier som i Tabel 5.1, og det er således også her tilfældigt, hvilke politikere der er blevet bedt om at forholde sig til henholdsvis en stigning og et fald i bloktilskuddet.

I Tabel 5.2 har vi for de to grupper i henholdsvis 2013, 2017 og 2021 angivet, hvad den gennemsnitlige procentsats er for hvert område. I analysen sammenligner vi således den udgiftspolitiske prioritering inden for hver af de to grupper for at se, hvilke områder der ville blive opprioriteret, hvis kommunalbestyrelserne fik flere penge, og hvilke områder der ville blive nedprioriteret, hvis de fik færre penge. I kolonnen længst til højre ses således et gennemsnit af, hvordan kommunalpolitikerne i 2021 ville fordele en reduktion i bloktilskuddet på udgiftsområder, altså hvilke områder de ville hente pengene på, hvis der skulle spares. I kolonnen næstlængst til højre ses, hvordan politikerne mener, at de ekstra penge skulle fordeles i tilfælde af et øget bloktilskud, altså hvor de ville bruge pengene, hvis der blev ekstra penge til rådighed. De fire andre kolonner længst til venstre viser de tilsvarende tal fra 2013- og 2017-undersøgelsen.

Tabel 5.2 Prioritering af forskellige områder ved ændring af bloktilskud

Treatment	2013		2017		2021	
	Bloktilskud øges	Bloktilskud reduceres	Bloktilskud øges	Bloktilskud reduceres	Bloktilskud øges	Bloktilskud reduceres
Område	Gns. procent	Gns. procent	Gns. procent	Gns. procent	Gns. procent	Gns. procent
Folkeskole	17,7 %	7,3 % ***	20,5 % ***	3,6 % **	16,6 %	5,3 %
Dagtilbudsområdet	11,0 % *	6,7 % ***	15,6 % ***	4,0 %	12,8 %	4,5 %
Ældreområdet	12,4 % ***	8,3 % ***	15,5 % *	6,6 %	17,4 %	5,2 %
Udsatte børn og unge	12,3 %	4,4 % **	13,4 %	3,0 %	13,5 %	3,2 %
Udsatte voksne og handicappede	9,5 % **	5,6 % ***	10,2 %	4,0 %	11,1 %	4,0 %
Beskæftigelsesforanstaltninger	11,0 % ***	11,5 % ***	6,8 %	12,9 % **	5,9 %	16,5 %
Idræt, kultur og fritid	10,4 %	11,2 %	7,1 % ***	13,4 % *	9,7 %	11,0 %
Vejvæsen	9,0 % ***	10,7 % **	6,3 %	13,2 %	6,6 %	12,7 %
Administration	1,2 %	21,6 % **	1,1 % *	23,9 %	2,1 %	26,2 %
Andet	5,5 %	12,8 %	3,5 %	15,4 %	4,3 %	11,4 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
n	452	391	387	221	245	243

Anm.: I 2017 og 2021 var det muligt for respondenterne at svare "Ved ikke/ønsker ikke at svare". Denne mulighed var ikke til stede i 2013. For gruppen, hvor bloktilskuddet øges, har 50 i 2021 svaret "Ved ikke/ønsker ikke at svare". For gruppen, hvor bloktilskuddet reduceres, har 97 i 2021 svaret "Ved ikke/ønsker ikke at svare". Besvarelser i "Ved ikke"-kategorien indgår ikke i beregningen af, hvordan respondenterne vil fordele de øgede/reducerede indtægter.

Spørgsmålet i 2017 og 2021 lød: "Det sker jævnlige, at statens bloktilskud til kommunerne ændres. Forestil dig, at bloktilskuddet øges/reduceres med 1.000 kr. pr. indbygger. Hvis der ikke kunne ændres på skatten, hvordan ville du så fordele de ekstra penge/besparelserne på de kommunale udgiftsområder? (anfør en procentdel for hver valgmulighed, så det samlet giver 100 %. Hvis du ikke mener, at udgifterne til en given service skal forøges/reduceres, bedes du skrive 0 i feltet ud for denne)".

I 2013 er der spurgt på en lignende måde. Dog har størrelsen, hvormed bloktilskuddet øges eller reduceres, også varieret i 2013 og kunne også være i procent af kommunens indtægter – henholdsvis 2 %, 4 %, 6 %, 8 % eller 10 % af kommunens indtægter. Beløbene i 2013 varierede fra 1.000 kr. til 5.000 kr. pr. indbygger. Spørgsmålet i 2013 lød: "Det sker jævnlige, at statens bloktilskud til kommunerne ændres. Forestil dig, at bloktilskuddet til din kommune øges/reduceres svarende til x procent af kommunens indtægter/med x kr. pr. indbygger. Hvis der ikke kunne ændres på skatten, hvordan ville du så fordele de ekstra penge/besparelsen på de kommunale udgiftsområder?".

Forskellen i gennemsnitlige procenter på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021 for de to grupper – henholdsvis bloktilskuddet øges og bloktilskuddet reduceres: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2013-2021.

Fokuserer vi først på 2021 og ser på områderne enkeltvis, så er der store forskelle at spore på tværs af områderne. Den gruppe af kommunalbestyrelsesmedlemmer, som fik et øget bloktilskud, ville i gennemsnit bruge 16,6 % af pengene på kommunens folkeskoler og 17,4 % på ældreområdet. Dette er de to højeste procentsatser inden for den gruppe af kommunalbestyrelsesmedlemmer, hvor scenariet var, at bloktilskuddet blev øget. Til sammenligning ville omkring 5 % af besparelsen blive taget fra hver af de to områder, hvis bloktilskuddet blev reduceret.

Der er også forskelle på den andel af penge, som kommunalbestyrelsesmedlemmerne ville bruge eller fjerne fra dagtilbudsområdet. Her ville 12,8 % af et forøget bloktilskud i gennemsnit gå til dagtilbudsområdet, mens omvendt 4,5 % af besparelserne skulle findes på dette område.

Kommunalbestyrelsesmedlemmerne ville også bruge en større andel penge på udsatte børn og unge og udsatte voksne og handicappede. Her ville der blive brugt henholdsvis 13,5 % og 11,1 % af en forøgelse på de to områder. Hvis bloktilskuddet blev reduceret, ville henholdsvis 3,2 % og 4,0 % af reduktionen skulle findes på de to områder.

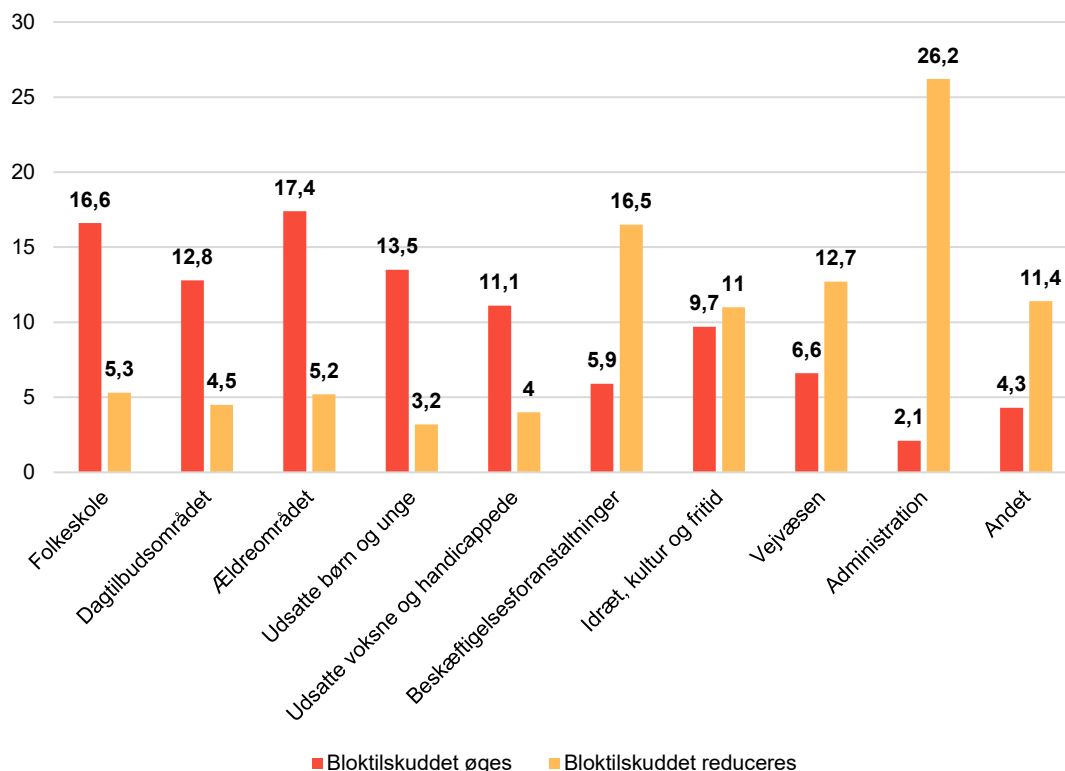
I den anden ende af prioriteringsskalaen er der betydelig forskel på, hvor mange ekstra penge kommunalbestyrelsesmedlemmerne ville bruge på administrationsområdet, i modsætning til hvis de skulle finansiere en reduktion i bloktilskuddet. Der ville i gennemsnit blive brugt 2,1 % af bloktilskuddet på administration ved tilføjelse af ekstra ressourcer til kommunens økonomi. Tilsvarende ville hele 26,2 % af en besparelse skulle findes på administration.

Beskæftigelsesområdet er næstefter administration det område, som er mest i kommunalpolitikernes søgelys i tilfælde af besparelser. De peger således i gennemsnit på, at 16,5 % af besparelsen skal findes på beskæftigelsesområdet, i tilfælde af at bloktilskuddet reduceres. Der er en mindre forskel på, hvor mange procent af ressourcerne der skulle bruges på henholdsvis fjernes fra vejvæsen og fra idræt, kultur og fritid. Den gennemsnitlige procentsats for begge områder ligger omkring 7-9 %, hvis der skal fordeles ekstra penge, og omkring 11-13 %, når kommunalbestyrelsesmedlemmerne bliver bedt om at fordele en besparelse.

Kommunalbestyrelsesmedlemmerne ville også spare meget mere på nogle andre områder end dem, vi har anført. I gennemsnit peger kommunalpolitikerne på, at 11 % af besparelserne skal findes på "Andet". Ud over at politikere kan have konkrete sparemuligheder i tankerne, kan en anden mulig forklaring på dette være, at det for en kommunalpolitiker alt andet lige er nemmere at sætte navn på, hvor pengene skal bruges, end hvor besparelserne skal findes. Det bemærkes endvidere, at langt flere har valgt at svare "Ved ikke/ønsker ikke at svare" i den gruppe, hvor bloktilskuddet reduceres, end i den i den gruppe, hvor bloktilskuddet forøges. Dette peger igen på, at det for en kommunalpolitiker er mere ubehageligt eller vanskeligt at foretage prioriteringer, når økonomien strammer til, end når økonomien forbedres, og der bliver flere penge at gøre godt med.

I Figur 5.1 er forskellen mellem de to grupper i 2021 illustreret grafisk. Her viser de røde søjler kommunalpolitikernes præferencer ved en forhøjelse af bloktilskuddet, mens de gule søjler viser præferencerne ved en reduktion af bloktilskuddet. Figuren underbygger indtrykket af, at kommunalpolitikere prioriterer børn og ældre, når de skal prioritere, hvad der skal bruges flere penge på. Hvis de omvendt skal komme med et bud på, hvor der skal spares, peger pilen på mindre udgiftstunge områder som administration, beskæftigelsesforanstaltninger, veje og kultur.

Figur 5.1 Prioritering ved ændring af bloktilskud, 2021

Anm.: Se Tabel 5.2.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Vender vi tilbage til Tabel 5.2 og sammenligner kommunalpolitikernes præferencer over tid, så er der som udgangspunkt en bemærkelsesværdig stabilitet over de tre valgår fra 2013 til 2021. Der tegner sig i alle tre år et overordnet billede af, at kommunalpolitikerne ønsker at tildele ekstra ressourcer til de store velfærdsområder i tilfælde af udgiftsforøgelser, mens omvendt vejvæsen, administration og beskæftigelsesforanstaltninger oftest udpeges som sparemål, hvis der skal ske udgiftsreduktioner.

Der sker dog en række signifikante ændringer i kommunalpolitikernes udgiftspolitiske præferencer over tid. Den mest markante ændring er beskæftigelsesforanstaltninger, som kommunalpolitikere i 2013 angav som et område, der skulle tildeles 11,0 % af de ekstra midler ved en forhøjelse af bloktilskuddet og omvendt dække en tilsvarende andel på 11,5 % ved en reduktion af bloktilskuddet. I 2021 har præferencerne dog ændret sig, idet politikerne nu angiver, at området skulle tildeles 5,9 % af midlerne fra et øget bloktilskud, men dække 16,5 % af besparelsen ved en udgiftsreduktion.

Vejområdet er i lighed med beskæftigelsesområdet blevet signifikant nedprioriteret i kommunalpolitikernes udgiftspolitiske præferencer fra 2013 til 2021. Tilbøjeligheden til at ville tildele flere midler i tilfælde af en forbedret økonomi er således på begge områder signifikant lavere i 2021 end i 2013, samtidig med at tilbøjeligheden til at ville spare på områderne i tilfælde af besparelser er signifikant større.

Ældreområdet er omvendt blevet opprioriteret i kommunalpolitikernes udgiftspolitiske præferencer fra 2013 til 2021. Kommunalpolitikere angav i 2013, at de ville tildele ældreområdet

12,4 % af de ekstra midler fra et øget bloktilskud, mens området omvendt skulle dække 8,3 % af en reduktion i bloktilskuddet. Disse tal har i 2021 ændret sig til 17,4 % ved en forhøjelse i bloktilskuddet og 5,2 % ved en reduktion i bloktilskuddet, hvilket må siges at udgøre en forholdsvis markant opprioritering af ældreområdet. Opprioriteringen af ældreområdet skal bl.a. ses i lyset af den demografiske udvikling, hvor der i disse år bliver flere ældre borgere og ikke mindst flere i de ældste ældreårgange.

5.3 Opsummering: Økonomiske prioriteringer

Kommunalbestyrelsesmedlemmerne prioriterer øgede serviceudgifter højere end skattelettelser, hvis kommunens økonomiske råderum bliver forbedret. Hvis kommunen omvendt kommer under økonomisk pres, vil skattestigninger og udgiftsreduktioner skulle bidrage mere ligeligt til at genskabe den økonomiske balance, hvis kommunalbestyrelsesmedlemmerne frit kunne vælge.

Bliver der plads til at øge udgifterne, er det tidligere kernevelfærdsområder som folkeskolen, dagtilbudsområdet og ældreområdet, der ifølge kommunalpolitikkerne skal tilgodeses med yderligere midler. Er der omvendt behov for at spare, peger kommunalpolitikkerne især på, at besparelserne skal findes på administration, beskæftigelsesområdet, vejvæsenet samt idræt, kultur og fritid.

Kommunalpolitikernes ønske om at opprioritere ældreområdet i de udgiftspolitiske prioriteringer er øget signifikant fra 2013 til 2021, mens omvendt beskæftigelsesområdet og vejområdet er røget længere ned på kommunalpolitikernes prioriteringsrangliste.

6 Personangreb og krænkelser i kommunalpolitik

I dette kapitel fokuserer vi på, hvorvidt kommunalpolitikere oplever at blive udsat for personangreb og krænkelser. Spørgsmålet om personangreb er også stillet i VIVEs tidligere undersøgelser blandt kommunalpolitikere, mens det er første gang, vi stiller spørgsmålene om krænkelser.

6.1 Personangreb i kommunalbestyrelsen

Politikernes vurdering af, om debatten i kommunalbestyrelsen er præget af upassende personangreb, fremgår af Tabel 6.1. I årets undersøgelse er det 29,8 % af kommunalpolitikere, der erklærer sig "Helt enig" eller "Delvist enig" i, at debatten i kommunalbestyrelsen er præget af upassende personangreb. Til gengæld erklærer hele 58,2 % sig "Helt uenig" eller "Delvist uenig" i dette spørgsmål.

Ser vi på den gennemsnitlige oplevelse af, om debatten er præget af upassende personangreb, kan vi se en signifikant stigning fra 2009 til 2021. På en skala fra 1-5 var gennemsnittet i 2009 2,2, mens dette gennemsnit i 2021 er på 2,6. Det er dog væsentligt at bemærke, at udviklingen i politikernes vurdering af dette spørgsmål skete fra 2009 til 2013. Siden 2013 har der ikke været substantielle eller statistisk signifikante ændringer.

Tabel 6.1 Debatten i kommunalbestyrelsen er præget af upassende personangreb

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
2009	36,8 %	27,6 %	16,9 %	13,3 %	5,4 %	100 %	1.265	2,2 ***
2013	27,9 %	25,7 %	16,7 %	23,7 %	6,0 %	100 %	886	2,5
2017	29,1 %	28,3 %	12,9 %	23,0 %	6,6 %	100 %	890	2,5
2021	31,0 %	27,2 %	12 %	21,5 %	8,3 %	100 %	650	2,6

Anm.: Spørgsmålet lød: "Debatten ved kommunalbestyrelsesmøderne er præget af upassende personangreb". Forskel i gennemsnit på tværs af årene er testet ved *independent sample t-test*. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Signifikansniveau angiver forskelle fra 2021: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

1 = helt uenig, 5 = helt enig.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

Samlet set indikerer disse tal således, at personangreb i kommunalbestyrelserne ikke er blevet mere omfattende over de seneste år. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at spørgsmålet om upassende personangreb ikke nødvendigvis indfanger alle de konflikter og krænkelser, som kommunalpolitikere kan udsættes for. I det følgende afsnit ser vi derfor nærmere på en række nye spørgsmål vedrørende krænkelser, som kommunalpolitikere har besvaret i 2021.³

6.2 Krænkelser

I de seneste år er der kommet en større opmærksomhed på den grænseoverskridende adfærd og chikane, som mange kommunalpolitikere oplever i deres virke. Tidligere undersøgelser af

³ Spørgsmålene er baseret på spørgsmål, der har været stillet tidligere, se Kosiara-Pedersen & Sinkjær, 2021.

problemet har vist, at fire ud af ti kommunalpolitikere har oplevet krænkelser. Undersøgelser har også vist, chikane mod kvindelige politikere oftere er seksuel chikane, og kvindelige politikere svarer oftere, at chikane har påvirket dem adfærdsmæssigt og mentalt (Kosiara-Pedersen & Sinkjær, under udgivelse; Operate, 2018).

Chikane og krænkelser af kommunalpolitikere er åbenlyst et personligt problem for de politikere, der udsættes for krænkelser, men det er også et alvorligt demokratisk problem, bl.a. fordi det kan afholde personer fra at deltage aktivt i politik. Dermed kan krænkelser – og risikoen for krænkelser – også øge uligheden i den politiske deltagelse, bl.a. fordi kvindelige politikere rammes særligt hårdt af visse former for krænkelser.

For at skabe yderligere viden og sætte mere fokus på problemet har vi i undersøgelsen spurgt nærmere til, hvilke typer af grænseoverskridende adfærd kommunalpolitikere har oplevet i løbet af den seneste valgperiode, samt hvor den grænseoverskridende adfærd er foregået. Vi ser også nærmere på, hvem kommunalpolitikere deler deres negative oplevelser med, samt hvordan oplevelserne har påvirket deres adfærd i forskellige sammenhænge.

Der findes mange forskellige former for grænseoverskridende adfærd. Derfor har vi søgt at undersøge en række forskellige typer af grænseoverskridende adfærd. Disse former for adfærd omhandler således oplevelser med:

- Grimt, upassende eller stødende sprog
- At modtage trusler
- Forsøg på at få ødelagt omdømme
- Kommentarer rettet mod krop, udseende eller køn
- Beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold
- Uønsket seksuel berøring.

Det er vigtigt at understrege, at de ovenstående former for grænseoverskridende adfærd ikke udgør en udtømmende liste. Undersøgelsen kan derfor have overset andre former for grænseoverskridende adfærd, som kan udgøre et stort problem i kommunalpolitik, men ikke er indfanget i denne undersøgelse. Samtidig er det vigtigt at understrege, at der er tale om kommunalpolitikernes egne opfattelser af krænkelser. Dette er væsentligt, da politikere kan have forskellige opfattelser af, hvorvidt en given situation eller handling er krænkende.

Ser vi først nærmere på, hvor ofte de forskellige typer af grænseoverskridende adfærd foregår, kan vi ud fra Tabel 6.2 se, at en meget stor andel af kommunalpolitikere har oplevet at modtage kommentarer med grimt sprog, som de har oplevet som stødende eller upassende. Således svarer hele 63,6 % af kommunalpolitikere, at de mindst én gang har oplevet at modtage kommentarer med grimt sprog i indeværende valgperiode, mens 24,0 % angiver, at de har oplevet denne form for grænseoverskridende adfærd 6 eller flere gange.

Tabel 6.2 Forskellige typer af grænseoverskridende adfærd

	Aldrig	1 gang	2-5 gange	6 eller flere gange	Ved ikke/ Ønsker ikke at svare	Total	n
Har du modtaget kommentarer med grimt sprog, som du har opfattet som upassende eller stødende?	33,7 %	14,4 %	25,2 %	24,0 %	2,7 %	100 %	618
Har du oplevet at modtage trusler?	73,3 %	10,9 %	10,5 %	2,9 %	2,4 %	100 %	618
Har du oplevet, at der er blevet gjort forsøg på at ødelægge dit omdømme?	39,2 %	15,0 %	23,3 %	18,6 %	3,9 %	100 %	618
Er nogen kommet med kommentarer til din krop, dit udseende eller dit køn, som du fandt ubehagelige eller stødende?	78,8 %	5,6 %	7,1 %	5,6 %	2,8 %	100 %	618
Har du modtaget beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold?	91,8 %	2,4 %	2,4 %	2,1 %	1,3 %	100 %	618
Har du oplevet uønsket seksuel berøring?	93,4 %	2,8 %	1,8 %	0,8 %	1,3 %	100 %	618

Anm.: Spørgsmålet lød: "Hvor ofte har du oplevet følgende former for adfærd i forbindelse med dit politiske engagement i indeværende valgperiode?"

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Ser vi dernæst på, om kommunalpolitikere har oplevet trusler, fremgår det af tabellen, at 24,3 % af kommunalpolitikere har været udsat for trusler mindst én gang i indeværende valgperiode, mens 10,5 % har modtaget trusler 2-5 gange og 2,9 % har modtaget trusler 6 eller flere gange. Selvom langt færre har modtaget trusler end oplevet stødende eller upassende kommentarer, fremstår 24,3 % som et meget højt tal, når alvorligheden af denne type af grænseoverskridende adfærd tages i betragtning.

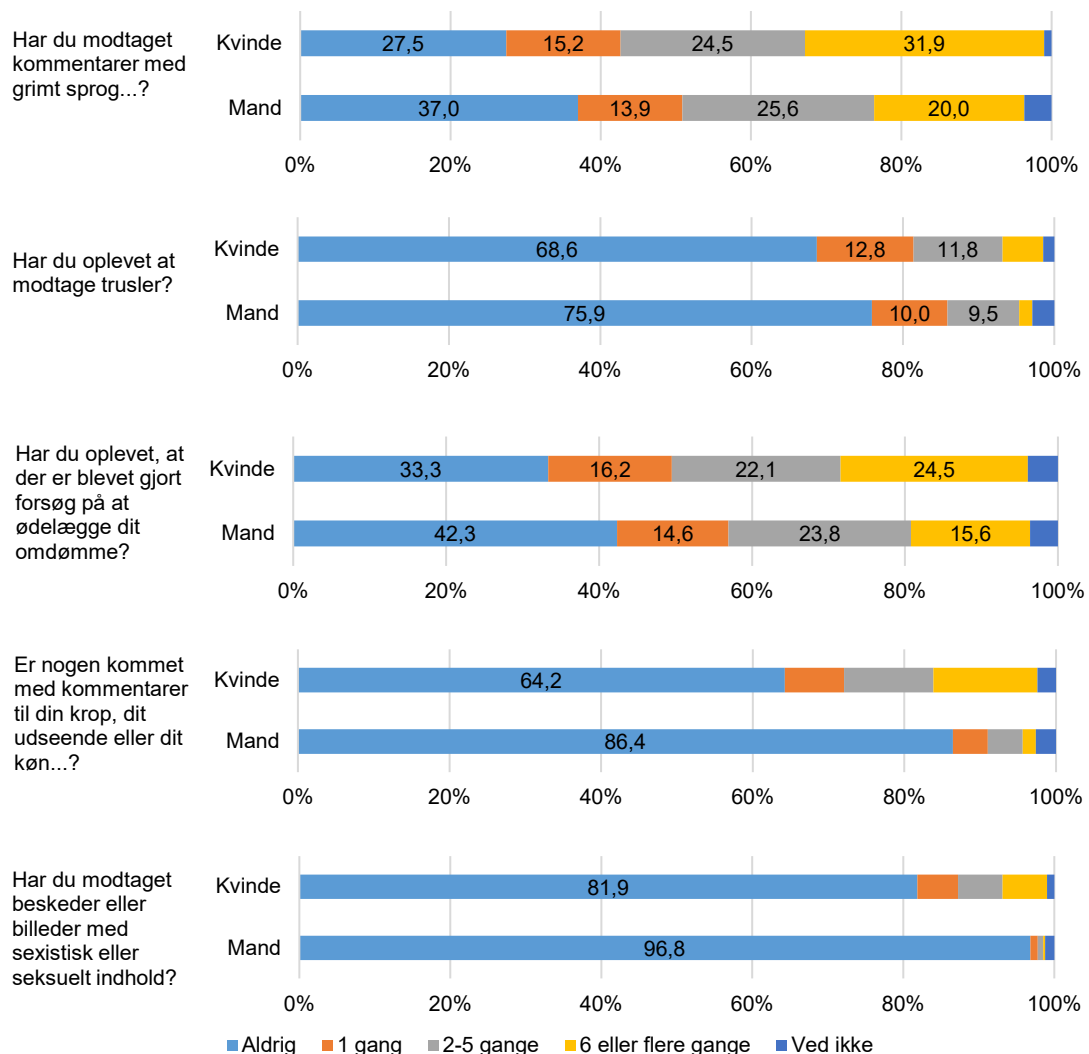
I det næste spørgsmål angiver kommunalpolitikere, hvorvidt de har oplevet, at andre har forsøgt at ødelægge deres omdømme i indeværende valgperiode. Her svarer 56,9 %, at de mindst én gang har oplevet dette, mens 23,3 % angiver, at de har oplevet det 2-5 gange, og 18,6 % angiver, at de har oplevet det 6 eller flere gange.

Cirka en femtedel af kommunalpolitikere svarer, at de har oplevet at modtage kommentarer om deres krop, udsende eller køn, der var stødende eller ubehagelige. Mere præcist svarer 18,3 %, at de har oplevet dette mindst én gang i indeværende valgperiode, mens 7,1 % har oplevet det 2-5 gange, og 5,6 % har oplevet det 6 eller flere gange.

I de to sidste spørgsmål spørges kommunalpolitikere, om de har modtaget beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold, samt om de har oplevet uønsket seksuel berøring i indeværende valgperiode. Her svarer 6,9 %, at de mindst én gang har oplevet at modtage beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold, mens 5,4 % angiver mindst én gang i indeværende valgperiode at have oplevet uønsket seksuel berøring.

Når vi opdeler resultaterne på køn, kan man se, at de kvindelige politikere generelt oftere angiver, at de har været udsat for krænkelser end deres mandlige kolleger. De kønsopdelte resultater fremgår af Figur 6.1.

Figur 6.1 Krænkelser

Anm.: Forskellene i resultaterne for mænd og kvinder er statistisk signifikante for alle spørgsmål med undtagelse af spørgsmålet "Har du oplevet, at der er blevet gjort forsøg på at ødelægge dit omdømme?". Her er forskellen lige akkurat ikke-signifikant ($p = 0,058$).

Note: Se note til Tabel 6.2.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Andelen af kvindelige politikere, der oplever de forskellige former for krænkelser, er generelt højere for alle de typer krænkelser, der spørges om. Ved spørgsmålet "Har du oplevet, at der er blevet gjort forsøg på at ødelægge dit omdømme?", er forskellene dog lige akkurat ikke statistisk signifikante ($p = 0,058$). For alle de andre typer af krænkelser er kønsforskellene statistisk signifikante – og i mange tilfælde også ret markante. Blandt de mandlige politikere er det således 1,9 %, der svarer, at de har modtaget billeder med sexistisk eller seksuelt indhold (én eller flere gange). For de kvindelige politikere er den tilsvarende andel 17,2 %.

Det næste relevante forhold at se nærmere på er, hvor kommunalpolitikere oplever at blive udsat for den grænseoverskridende adfærd. Dette spørgsmål besvares i Tabel 6.3. Af tabellen fremgår det, at kommunalpolitikere oftest oplever den grænseoverskridende adfærd online på de sociale medier. Konkret svarer 48,8 %, at de "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget

høj grad" oplever den grænseoverskridende adfærd på de sociale medier, mens 37,7 % "Slet ikke" eller "I meget lille grad" oplever grænseoverskridende adfærd her.

En stor del oplever dog også den grænseoverskridende adfærd via e-mails, sms eller opkald. Her svarer 29,9 %, at de "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget høj grad" oplever den grænseoverskridende adfærd på e-mail, sms eller opkald, mens 68,1 % "Slet ikke" eller "I meget lille grad" oplever den her.

Derudover kan vi se, at en mindre del af den grænseoverskridende adfærd foregår på rådshuset eller i partiet, hvor henholdsvis 17,2 % og 11,9 % "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget høj grad" oplever grænseoverskridende adfærd. Lidt oftere forekommer den grænseoverskridende adfærd ifølge kommunalpolitikere ved offentlige arrangementer og debatter. Her angiver 23 % at opleve adfærden "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget høj grad". Endelig oplever 15,0 % af kommunalpolitikere adfærden "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget høj grad" i sammenhænge, hvor der blev serveret alkohol.

Overordnet indikerer tabellen altså, at størstedelen af den grænseoverskridende adfærd foregår på de sociale medier eller via e-mail, sms eller opkald. Her er det dog vigtigt at påpege, at der kan være forskel på, hvor de forskellige typer af grænseoverskridende adfærd foregår. Eksempelvis forekommer det sandsynligt, at grimt og stødende sprog ofte foregår på sociale medier, mens uønsket seksuel berøring finder sted i andre sammenhænge. Vores data tillader os dog ikke at gå ind i en nærmere analyse af, hvor bestemte typer af grænseoverskridende adfærd hyppigst finder sted.

Tabel 6.3 Hvor har man oplevet grænseoverskridende adfærd?

	Slet ikke	I meget lille grad	I lille grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Total	n	Gennemsnit
Online, på sociale medier	17,5 %	20,2 %	13,6 %	21,8 %	13,8 %	13,2 %	100 %	486	3,3
E-mail, sms eller opkald	44,2 %	23,9 %	13,7 %	13,3 %	2,9 %	2,0 %	100 %	489	2,1
På rådshuset	65,2 %	16,6 %	9,4 %	6,8 %	1,0 %	1,0 %	100 %	489	1,6
I partiet	70,9 %	15,1 %	4,7 %	3,9 %	3,3 %	2,1 %	100 %	485	1,6
Ved offentlige arrangementer og debatter	46,9 %	28,5 %	13,1 %	7,4 %	3,3 %	0,8 %	100 %	488	1,9
I sammenhænge, hvor der blev serveret alkohol	68,6 %	15,9 %	7,6 %	5,5 %	1,9 %	0,6 %	100 %	477	1,6

Anm.: Spørgsmålet lød: "I hvilken grad har du oplevet adfærd, som du opfattede som upassende eller stødende i nogen af følgende sammenhænge i indeværende valgperiode?"

Svar i "Ved ikke" er sorteret fra. 1 = Slet ikke, 6 = I meget høj grad.

Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode (fra Tabel 6.3), er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Det næste relevante spørgsmål at undersøge vedrører, hvem kommunalpolitikere taler med og deler deres oplevelser med, når de oplever grænseoverskridende adfærd.

I Tabel 6.4 undersøges dette nærmere. Tabellen viser, at kommunalpolitikere oftest deler deres oplevelser med familie (62 %), politikere fra eget parti (63 %) og venner (43 %). Det er også forholdsvis ofte, at kommunalpolitikere taler med politikere fra andre partier (36 %) eller

kommunens forvaltning (20 %) om deres oplevelser. Det er samtidig bekymrende, at kommunalpolitikere i 17 % af tilfældene slet ikke deler deres oplevelser med grænseoverskridende adfærd med nogen.

Endelig er det bemærkelsesværdigt, at politikerne kun taler med politiet i 7 % af tilfældene, idet vi ovenfor fandt, at 24,3 % kommunalpolitikere mindst én gang i indeværende valgperiode havde været udsat for trusler. En forklaring herpå kan være, at kommunalpolitikere enten ikke anmelder alle trusler, eller at de trusler, som de har oplevet, ikke har været trusler om vold, men eksempelvis om at ødelægge omdømme eller lignende.

Tabel 6.4 Hvem taler man med om grænseoverskridende adfærd?

	Frekvens	Procent	Total
Familie	276	62 %	442
Venner	192	43 %	442
Politikere fra mit eget parti	278	63 %	442
Politikere fra andre partier	158	36 %	442
Kommunens forvaltning	87	20 %	442
Politiet	33	7 %	442
Andre	16	4 %	442
Ingen	77	17 %	442

Note: Spørgsmålet lød: "Hvem har du talt med om de oplevelser, du finder grænseoverskridende? Respondenterne har haft mulighed for at angive flere svar. Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode (fra Tabel 6.2), er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Det sidste væsentlige forhold, der undersøges i kapitlet, vedrører, hvordan kommunalpolitikernes oplevelser med upassende og grænseoverskridende adfærd har påvirket deres egen adfærd.

Tabel 6.5 viser her, at de grænseoverskridende oplevelser i høj grad har påvirket politikernes adfærd. Eksempelvis erklærer 28,1 % af kommunalpolitikere sig "Delvist enig" eller "Helt enig" i, at episoderne har påvirket dem mentalt. Kun 65,1 % angiver, at de er "Helt uenig" eller "Delvist uenig" i, at grænseoverskridende adfærd ikke har påvirket dem mentalt. En stor del oplever også, at den grænseoverskridende adfærd haft betydning for, hvad de skriver på de sociale medier. Her angiver hele 45 %, at de er "Delvist enig" eller "Helt enig" i, at det har påvirket deres ageren på de sociale medier. En mindre del på 14,1 % af kommunalpolitikere er "Delvist enig" eller "Helt enig" i, at det har haft betydning for, hvordan de bevæger sig i det offentlige rum.

Derudover erklærer hele 20,7 % af kommunalpolitikere sig "Delvist enig" eller "Helt enig" i, at de grænseoverskridende oplevelser har fået dem til at genoverveje at opstille i kommunalpolitik.

Tabel 6.5 Oplevelserne med upassende og grænseoverskridende adfærd...

	Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Total	n	Gennemsnit
... har påvirket mig mentalt	46,5 %	18,6 %	6,7 %	18,1 %	10,0 %	100 %	430	2,3
... har påvirket hvad jeg skriver på de sociale medier	36,0 %	11,1 %	7,9 %	26,2 %	18,8 %	100 %	431	2,8
... har påvirket hvad jeg siger i politiske debatter	51,4 %	13,4 %	13,4 %	16,6 %	5,3 %	100 %	434	2,1
... har påvirket hvordan jeg bevæger mig i det offentlige rum	64,4 %	8,8 %	12,7 %	10,2 %	3,9 %	100 %	433	1,8
... har fået mig til at overveje ikke at genopstille til næste valg	65,6 %	6,5 %	7,2 %	12,9 %	7,8 %	100 %	433	1,9

Note: Svar i "Ved ikke" er sorteret fra. 1 = Helt uenig, 5 = Helt enig. Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode (fra Tabel 6.2), er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Igen viser der sig at være ganske markante forskelle i disse tal, hvis vi opdeler på køn. Kvindelige politikere er statistisk signifikant mere tilbøjelige til at svare, at oplevelserne med upassende adfærd har påvirket dem mentalt, har påvirket, hvad de skriver på sociale medier, har påvirket, hvad de siger i politiske debatter, har påvirket, hvordan de bevæger sig i det offentlige rum og har fået dem til at genoverveje deres opstilling ved næste valg.

6.3 Opsummering: Personangreb og krænkelser

Næsten 30 % af kommunalpolitikere er helt eller delvist enige i, at debatten i kommunalbestyrelsen er præget af upassende personangreb, hvilket forekommer som en stor andel, spørgsmålets alvorlighed taget i betragtning. Samtidig viser nye spørgsmål om krænkelser, at kommunalpolitikere relativt ofte oplever at få kommentarer med grimt sprog, og en del kommunalpolitikere modtager ofte trusler eller oplever, at andre forsøger at ødelægge deres omdømme. Derudover oplever en gruppe også kommentarer rettet mod deres krop eller køn samt seksuelle eller sexistiske beskeder og uønsket seksuel berøring. Særligt kvindelige politikere angiver, at de har været udsat for krænkelser.

Den krænkende adfærd foregår primært via medier som de sociale medier samt e-mails, sms eller opkald. Der foregår dog også grænseoverskridende adfærd i andre fora, fx på rådhuset, i partierne eller ved offentlige arrangementer og debatter. Det er nærliggende at antage, at typen af grænseoverskridende adfærd varierer, afhængig af om adfærden foregår online eller på en fysisk lokation.

En stor del af kommunalpolitikere angiver også, at den grænseoverskridende adfærd har påvirket, hvordan de selv agerer på de sociale medier, til debatter, eller når de bevæger sig i det offentlige rum. 21 % procent af kommunalpolitikere angiver, at den grænseoverskridende adfærd har fået dem til at genoverveje, om de ville opstille til næste valgperiode. Også her er der statistisk signifikante og substantielle kønsforskelle, idet kvindelige politikere generelt påvirkes i højere grad.

Samlet set indikerer tallene således – i lighed med tidligere undersøgelser (Operate, 2018; Institut for Menneskerettigheder, 2019), at krænkelser og chikane af danske politikere er et udbredt problem. Samtidig indikerer tallene, at krænkelserne særligt rammer kvindelige politikere, hvilket potentielt set kan være en medvirkende årsag til den kønsmæssige skævhed i kommunalpolitik, hvor kvinder stadig er underrepræsenteret.

Litteratur

- Bentzon, K.-H. & Madsen, O.N. (1984): *Datamateriale: Danske kommunalpolitikeres arbejdsvilkår 1970-1974*. Odense: Dansk Data Arkiv.
- Berg, R. & Kjær, U. (2007): *Lokalt politisk lederskab*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Bhatti, Y., Houlberg, K., Thranholm, E. & Pedersen, L.H. (2017): *Kommunalpolitisk barometer 2017*. København: KORA.
- Bonke, J. (2005): Paid Work and Unpaid Work: Diary Information versus Questionnaire Information. *Social Indicator Research*, 70(3): 349-368.
- Bozeman, B. & Feeny, M.K. (2011): *Rules and Red Tape: A Prism for Public Administration Theory and Research*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Dahlgaard, J.O., Hjelm, U., Olsen, A. & Pedersen, L.H. (2009): *Kommunalpolitikernes rolle og råderum*. København: AKF.
- Institut for Menneskerettigheder (2019): *Undersøgelse af chikane og trusler mod folketingskandidater 2019*. København: Institut for Menneskerettigheder.
- Kosiara-Pedersen, K. & Sørensen, J.Y. (under udgivelse): *The Scope and Explanation of Various Types of Harassment in Local Politics*.
- Kosiara-Pedersen, K. & Sørensen, J.Y. (2021): *Kortlægning af kommunalpolitikeres arbejdsvilkår og oplevelse af chikane i perioden 2018-2020*. CVAP Working Paper Series 2021/1. København: Center for Valg og Partier, Institut for Statskundskab.
- Madsen, C.L. & Kjær, U. (2015): *De sidste sande amatører: Kommunalpolitikere og deres rolle i det lokale demokrati*. København: Gyldendal.
- Mouritzen, P.E. (2004): *Datamateriale: Kommunalbestyrelsesmedlemmer 1995*. Odense: Dansk Data Arkiv.
- Olsen, A.L. (2013): Kommunalpolitikeres syn på statslig styring, enkeltsager, embedsmænd og egen indflydelse i perioden 1995-2013. *Økonomi & Politik* 86(4): 18-32.
- Operate (2018): *Chikane, trusler, hærværk og vold mod kommunalbestyrelses- og regionsrådsmedlemmer: Rapport for Økonomi- og Indenrigsministeriet, Danske Regioner og KL*. København: Operate.
- Pedersen, L.H., Houlberg, K., Hansen, S.W., Olsen, A.L. & Bordacconi, M.J. (2013): *Lokalpolitikernes rolle og råderum*. København: KORA.
- Pedersen, R.T. & Thau, M. (2019): *Udvalgsstyret i danske kommuner: Demokratisk ansvarsplacering, politisk lederskab og professionalisme i udvalgsstyret og alternative styreformere*. København: VIVE.

Bilag 1 Svarfordelinger

I dette bilag ses deskriptive fordelinger for samtlige spørgsmål stillet i spørgeskemaet til kommunalpolitikere. Spørgsmålene præsenteres i samme rækkefølge, som de blev stillet.

Bilagstabel 1.1 Hvor mange år har du i alt været medlem af en kommunalbestyrelse? (Angiv det samlede antal år, du har siddet i en kommunalbestyrelse, uanset om det har været i en sammenhængende periode eller ej)

	Frekvens	Procent
0-4 år	293	36,7
5-9 år	191	23,9
10-14 år	100	12,5
15-19 år	94	11,7
20-24 år	58	7,3
25 år eller flere	63	7,9
Total	799	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.2 Ønsker du at genopstille ved kommunalvalget den 21. november 2021?

	Frekvens	Procent
Ja	668	83,6
Nej	100	12,5
Ved ikke	31	3,4
Total	799	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.3 Er du, eller har du tidligere været, valgt til en anden politisk forsamling end en kommunalbestyrelse? (Sæt gerne flere krydser)

Tidligere valgt til...	Frekvens	Procent
Folketinget	25	2,8
Amts- eller regionsråd	46	5,2
Europaparlamentet	2	0,2
Ældreråd, handicapråd e.l.	35	4,0
Skolebestyrelse, institutionsbestyrelse e.l.	307	34,7
Andet	102	11,5
Ikke tidligere valgt til anden forsamling	369	41,6

Anm.: Respondenterne har kunnet vælge flere svar. Der er kun vist dem, der har sat kryds ved den givne svarmulighed.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.4 Ville du tage imod en eventuel opfordring til at lade dig opstille ved et kommende folketingsvalg?

	Frekvens	Procent
Ja	151	19,0
Nej	522	65,6
Ved ikke	123	15,4
Total	796	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.5 Hvordan vil du placere din egen indflydelse i kommunalbestyrelsen sammenlignet med dine kolleger i kommunalbestyrelsen?

	0 - Relativ lav indflydelse	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - Relativ høj indflydelse	Ved ikke	Total
Frekvens	4	6	8	33	34	100	99	162	183	81	78	3	791
Procent	0,5	0,8	1,0	4,2	4,3	12,6	12,5	20,5	23,1	10,2	9,9	0,4	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.6 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn omkring din indflydelse på kommunalpolitikken i den indeværende valgperiode?

		0 - Meget uenig	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - Meget enig	Ved ikke	Total
Jeg har fået gennemført en række af mine lokalpolitiske mærkesager	Frekvens	8	4	16	36	32	70	82	174	140	66	120	7	755
	Procent	1,0	0,5	2,1	4,8	4,2	9,3	10,9	23,1	18,5	8,7	15,9	0,9	100
Jeg satte mange markante fingeraftryk på kommunens budget for 2021	Frekvens	27	22	38	55	65	123	89	1110	101	50	68	7	755
	Procent	3,4	2,9	5,0	7,3	8,6	16,3	11,8	14,6	13,4	6,6	9,0	0,9	100
Jeg har haft afgørende indflydelse på udfaldet af flere betydelige sager, der har været til afstemning i kommunalbestyrelsen	Frekvens	17	18	31	51	59	101	97	115	117	58	82	8	754
	Procent	2,3	2,4	4,1	6,8	7,8	13,4	12,9	15,3	15,5	7,7	10,9	1,1	100
Jeg har i mange tilfælde været med til at sætte nye kommunalpolitiske emner på dagsordenen til kommunalbestyrelses- eller udvalgs møderne	Frekvens	5	8	22	42	48	103	83	131	141	66	101	4	754
	Procent	0,7	1,1	2,9	5,6	6,4	13,7	11,0	17,4	18,7	8,8	13,4	0,5	100
Jeg har præget de politiske temaer, der er blevet rejst i lokale medier	Frekvens	8	10	45	52	61	114	101	126	119	53	57	8	754
	Procent	1,1	1,3	6,0	6,9	8,1	15,1	13,4	16,7	15,8	7,0	7,6	1,1	100
Jeg har bragt mange borgerhenvendelser op ved kommunalbestyrelses- eller udvalgs møderne	Frekvens	21	24	69	79	75	138	98	90	66	37	53	4	754
	Procent	2,8	3,2	9,2	10,5	10,0	18,3	13,0	11,9	8,8	4,9	7,0	0,5	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.7 Hvor mange timer om ugen bruger du gennemsnitligt på følgende aktiviteter...? (Hvis du ikke bruger nogle timer på aktiviteten bedes du skrive 0 i feltet ud for denne)

Tidsforbrug pr. uge på...	Gennemsnit	Median
Forberedelse til kommunalbestyrelsesmøder	3,6	3
Deltagelse i kommunalbestyrelsesmøder	2,6	2
Forberedelse til udvalgs-, råds-, kommissions- og nævnsmøder	4,6	4
Deltagelse i udvalgs-, råds-, kommissions- og nævnsmøder	3,6	3
Høringer, konferencer og kurser uden for rådhuset	1,7	1
Deltagelse i gruppe-, parti- og vælgerforeningsmøder	2,5	2
Andre aktiviteter i relation til kommunalbestyrelsesarbejdet	2,9	2

Anm.: Borgmestre og rådmænds (kommunale fuldtidspolitikere) besvarelser er sorteret fra, da disse adskiller sig ved at have arbejdet i kommunalbestyrelsen som fuldtidsbeskæftigelse, modsat de øvrige kommunalbestyrelsesmedlemmer. Respondenter med tidsforbrug over 60 timer udeladt.

Respondenterne er blevet bedt om at angive tidsforbrug på de forskellige aktiviteter pr. uge. N = 656.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.8 Hvor mange timer om ugen bruger du gennemsnitligt på alle former for aktiviteter i forbindelse med arbejdet som kommunalbestyrelsesmedlem? (Kom gerne med et bud, såfremt du ikke ved det præcist. Hvis du ikke bruger nogen timer, bedes du skrive 0 i nedenstående felt)

Tidsforbrug pr. uge på samtlige aktiviteter i forbindelse med kommunalbestyrelsesarbejdet	
Gennemsnit	18,0
Median	17

Anm.: Borgmestre og rådmænds (kommunale fuldtidspolitikere) besvarelser er sorteret fra, da disse adskiller sig ved at have arbejdet i kommunalbestyrelsen som fuldtidsbeskæftigelse, modsat de øvrige kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Respondenterne er blevet bedt om at angive tidsforbrug på de forskellige aktiviteter pr. uge. N = 662.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.9 Hvordan har corona-pandemien påvirket det politiske arbejde i kommunerne?

		80-100 %	60-80 %	40-60 %	20-40 %	0-20 %	Ved ikke	Total
Hvor stor en andel af <u>jeres kommunalbestyrelsesmøder</u> er siden 11. marts 2020 blevet afholdt virtuelt (dvs. som videomøder, telefonmøder eller lignende)?	Frekvens	249	237	126	45	25	6	688
	Procent	36,2	34,5	18,3	6,5	3,6	0,9	100
Hvor stor en andel af dine <u>udvalgsmøder</u> er siden 11. marts 2020 blevet afholdt virtuelt (dvs. som videomøder, telefonmøder eller lignende)?	Frekvens	226	250	125	41	38	8	688
	Procent	32,9	36,3	18,2	6,0	5,5	1,2	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.10 Hvad er din opfattelse af arbejdet i kommunalbestyrelsen i din kommune?

		Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Ved ikke	Total
De fleste møders beslutninger er fastlagt i forvejen af gældende love, cirkulære og andre centrale regler	Frekvens	52	199	137	241	38	0	667
	Procent	7,8	29,8	20,5	36,1	5,7	0,0	100
Man behandler for mange enkeltsager og taler for lidt om de overordnede målsætninger	Frekvens	104	218	114	166	64	1	667
	Procent	15,6	32,7	17,1	24,9	9,6	0,2	100
Det er vanskeligt at få indblik i forvaltningen af kommunalbestyrelsens beslutninger	Frekvens	119	221	97	162	64	4	667
	Procent	17,8	33,1	14,5	24,3	9,6	0,6	100
Det er vanskeligt for politikerne at gennemføre deres synspunkter, hvis de går på tværs af ledende embedsmænd	Frekvens	125	182	82	162	104	12	667
	Procent	18,7	27,3	12,3	24,3	15,6	1,8	100
Der er stor åbenhed og gennemsigtighed i forvaltningen	Frekvens	66	127	113	217	141	3	667
	Procent	9,9	19,0	16,9	32,5	21,1	0,5	100
Det er ofte svært at få forvaltningen til at levere information, der er relevant i forhold til det politiske arbejde	Frekvens	235	223	73	100	36	0	667
	Procent	35,2	33,4	10,9	15,0	5,4	0,0	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.11 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

		Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Ved ikke	Total
Det er vigtigere for mig at gøre en forskel i forhold til samfundet end at opnå personlig vinding	Frekvens	15	11	22	120	491	1	660
	Procent	2,3	1,7	3,3	18,2	74,4	0,2	100
Jeg mener at man skal bidrage mere til samfundet, end man modtager	Frekvens	8	7	91	203	337	14	660
	Procent	1,2	1,1	13,8	30,8	51,1	2,1	100
Jeg er villig til at risikere at skulle tilsidesætte mine personlige behov for samfundets skyld	Frekvens	6	21	78	276	269	10	660
	Procent	0,9	3,2	11,8	41,8	40,8	1,5	100
Jeg er klar til at lide afsavn for samfundets skyld	Frekvens	9	30	103	265	244	9	660
	Procent	1,4	4,6	15,6	40,2	37,0	1,4	100
Jeg sætter samfundsmæssige forpligtigelser over hensynet til mig selv	Frekvens	9	38	113	265	225	10	660
	Procent	1,4	5,8	17,1	40,2	34,1	1,5	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.12 I politik taler man ofte om "venstre" og "højre". Hvor vil du placere dig selv på en skala, der går fra 0 (meget venstreorienteret) til 10 (meget højreorienteret)?

	0 - Meget venstreorienteret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - Meget højreorienteret	Ved ikke	Total
Frekvens	25	24	53	90	99	102	78	91	68	13	8	5	656
Procent	3,8	3,7	8,1	13,7	15,1	15,6	11,9	13,9	10,4	2,0	1,2	0,8	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.13 Hvor vil du placere borgmesteren på en skala, der går fra 0 (meget venstreorienteret) til 10 (meget højreorienteret)?

	0 - Meget venstreorienteret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - Meget højreorienteret	Ved ikke	Total
Frekvens	8	3	22	58	115	114	89	85	83	38	15	5	635
Procent	1,3	0,5	3,5	9,1	18,1	18,0	14,0	13,4	13,1	5,6	2,4	0,8	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.14 Tilhører du en partigruppe, der indgik i borgmesterkoalitionen efter kommunalvalget i 2017?

	Frekvens	Procent
Ja	493	75,3
Nej	162	24,7
Total	655	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.15 Er du gruppeformand for din partigruppe i kommunalbestyrelsen?

	Frekvens	Procent
Ja	224	34,2
Nej	431	65,8
Total	655	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.16 Er du medlem af økonomiudvalget?

	Frekvens	Procent
Ja	232	35,5
Nej	422	64,5
Total	654	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.17 Er du medlem af et eller flere udvalg, der dækker følgende områder? (sæt gerne flere krydser)

		Ja	Total
Skole	Frekvens	175	654
	Procent	26,8	100
Miljø og teknik	Frekvens	217	654
	Procent	33,2	100
Dagtilbud	Frekvens	159	654
	Procent	24,3	100
Ældre	Frekvens	162	654
	Procent	24,8	100
Beskæftigelse	Frekvens	170	654
	Procent	26,0	100
Kultur og fritid	Frekvens	166	654
	Procent	25,4	100
Det specialiserede socialområde	Frekvens	194	654
	Procent	29,7	100
Andet	Frekvens	177	654
	Procent	27,1	100
Ikke medlem af et udvalg	Frekvens	24	654
	Procent	3,7	100

Anm.: Respondenterne har kunnet vælge flere svar. Der er kun vist dem, der har sat kryds ved den givne svarmulighed. Respondenter, der har valgt muligheden "Ikke medlem af et udvalg", har ikke kunnet angive flere svar, da denne mulighed gensidigt udelukker de øvrige svarmuligheder.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.18 Er du formand for et af kommunens stående udvalg?

	Frekvens	Procent
Ja	219	33,5
Nej	435	66,5
Total	654	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.19 Er du udpeget til bestyrelsesposter i forbindelse med dit medlemskab af kommunalbestyrelsen?

	Frekvens	Procent
Ja	404	62,1
Nej	230	35,3
Ved ikke	17	2,6
Total	651	100

Note: Såfremt der er blevet svaret "Ja", er respondenterne blevet bedt angive, hvilke bestyrelsesposter det drejer sig om. Disse svar fremgår ikke i datadokumentationen, da de er specifikke for den enkelte respondent.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.20 Giver dine bestyrelsesposter adgang til... (afkryds alle relevante)

		Ja	Total
En væsentlig ekstra arbejdsbelastning	Frekvens	200	404
	Procent	49,5	100
En væsentlig politisk indflydelse	Frekvens	188	404
	Procent	46,5	100
Et honorar	Frekvens	167	404
	Procent	41,3	100
Gratis adgang til fx oplevelser som museer og teatre	Frekvens	34	404
	Procent	8,4	100
Rejser	Frekvens	18	404
	Procent	4,5	100
Bespisning	Frekvens	66	404
	Procent	16,3	100
Netværk til det lokale erhvervsliv	Frekvens	96	404
	Procent	23,8	100
Netværk til det lokale foreningsliv	Frekvens	102	404
	Procent	25,2	100
Ingen af ovenstående	Frekvens	59	404
	Procent	14,6	100

Anm.: Respondenterne har kunnet vælge flere svar. Der er kun vist dem, der har sat kryds ved den givne svarmulighed. Svarmuligheden "Ingen af ovenstående" er gensidigt udelukkende med alle øvrige svarmuligheder, hvorfor det ikke har været muligt at vælge denne i kombination med én eller flere af de øvrige muligheder.

Kun respondenter, der har svaret ja til, at de er udpeget til bestyrelsesposter i forbindelse med medlemskab af kommunalbestyrelsen, har fået dette spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.21 Hvilken betydning havde fordelingen af bestyrelsesposter for konstitueringen efter valget i 2017?

	Frekvens	Procent
Ingen betydning	55	8,5
Lille betydning	145	22,3
Nogen betydning	229	35,2
Stor betydning	143	22,0
Afgørende betydning	45	6,9
Ved ikke	34	5,2
Total	651	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.22 Hvad er din opfattelse af arbejdet i kommunalbestyrelsen i din kommune?

		Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Ved ikke	Total
Debatten ved kommunalbestyrelsesmøderne er præget af upassende personangreb	Frekvens	201	177	77	140	54	1	650
	Procent	30,9	27,2	11,9	21,5	8,3	0,2	100
I min kommunalbestyrelse er partierne stort set politisk enige	Frekvens	130	249	82	171	18	0	650
	Procent	20,0	38,3	12,6	26,3	2,8	0,0	100
De væsentligste beslutninger i kommunalbestyrelsen træffes med skiftende flertal	Frekvens	190	247	73	114	26	0	650
	Procent	29,2	38,0	11,2	17,5	4,0	0,0	100
De fleste af kommunalbestyrelsens væsentlige beslutninger træffes i enstemmighed	Frekvens	50	117	60	273	149	1	650
	Procent	7,7	18,0	9,2	42,0	22,9	0,2	100
I min kommunalbestyrelse synes partierne, at det er en væsentlig værdi at opnå flertal, der omfatter de fleste partier	Frekvens	42	62	76	267	195	8	650
	Procent	6,5	9,5	11,7	41,1	30,0	1,2	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.23 Hvordan påvirker dit hverv som kommunalbestyrelsesmedlem dit privatliv?

		Ja, helt sikkert	Ja, til en vis grad	Ja, men kun lidt	Nej, slet ikke	Ved ikke	Total
Føler du, at dit hverv tager så meget af din <u>energi</u> , at det går ud over privatlivet?	Frekvens	74	193	234	145	3	649
	Procent	11,4	29,7	36,1	22,3	0,5	100
Føler du, at dit hverv tager så meget af din <u>tid</u> , at det går ud over privatlivet?	Frekvens	101	211	212	122	3	649
	Procent	15,6	32,5	32,7	18,8	0,5	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.24 Hvordan vil du vurdere graden af unødigt bureaukrati i din kommune?

	0 - Intet unødigt bureaukrati	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - Udelukkende unødigt bureaukrati	Ved ikke	Total
Frekvens	3	9	31	114	65	99	91	141	57	12	1	23	646
Procent	0,5	1,4	4,8	17,7	10,1	15,3	14,1	21,8	8,8	1,9	0,2	3,6	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.25 Det sker jævnlige, at statens bloktilskud til kommunerne ændres. Forestil dig, at bloktilskuddet øges/reduceres med 1.000 kr. pr. indbygger. Hvis du uden økonomiske konsekvenser fra statens side kunne vælge, hvordan de øgede/reducerede indtægter skulle fordeles på ændringer af henholdsvis skat og udgifter, hvordan ville du så fordele bloktilskudsændringen på skat og udgifter? (Anfør en procentdel for hver valgmulighed, så det samlet giver 100 %)

	Bloktilskuddet øges	Bloktilskuddet reduceres
	Gennemsnitlig procent	Gennemsnitlig procent
Skattenedsættelse/forhøjelse	26,3	44,6
Udgiftsforøgelse/reduktion	73,7	55,4
Total	100	100
n	241	271

Anm.: Ovenstående spørgsmål er lavet som et survey-eksperiment. Respondenterne er blevet inddelt tilfældigt i to grupper med enten en spørgsmålsformulering, hvor bloktilskuddet enten øges, eller en spørgsmålsformulering, hvor bloktilskuddet reduceres.

Der er to forskellige n i denne tabel, alt efter hvilken spørgsmålsformulering respondenterne har modtaget. Derudover har det været muligt at angive "Ved ikke/ønsker ikke at svare" og efterfølgende fortsætte spørgeskemaet. Besvarelser i "Ved ikke"-kategorien indgår ikke i beregningen af, hvordan respondenterne vil fordele de øgede/reducerede indtægter. Gruppen, hvor bloktilskuddet øges: n = 241. Derudover har 61 i denne gruppe angivet "Ved ikke/ønsker ikke at svare". Gruppen, hvor bloktilskuddet reduceres: n = 271. Derudover har 70 i denne gruppe angivet "Ved ikke/ønsker ikke at svare".

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.26 Hvis der ikke kunne ændres på skatten, hvordan ville du så fordele de ekstra penge/besparelserne på de kommunale udgiftsområder? (Anfør en procentdel for hver valgmulighed, så det samlet giver 100 %. Hvis du ikke mener, at udgifterne til en given service skal forøges/reduceres, bedes du skrive 0 i feltet ud for denne).

	Bloktilskuddet øges	Bloktilskuddet reduceres
Område	Gennemsnitlig procent	Gennemsnitlig procent
Folkeskole	16,6	5,3
Dagtilbudsområdet	12,8	4,5
Ældreområdet	17,4	5,2
Udsatte børn og unge	13,5	3,2
Udsatte voksne og handicappede	11,1	4,0
Beskæftigelsesforanstaltninger	5,9	16,5
Idræt, kultur og fritid	9,7	11,0
Vejvæsen	6,6	12,7
Administration	2,1	26,2
Andet	4,3	11,4
Total	100	100
n	245	243

Anm.: Ovenstående spørgsmål er lavet som et survey-eksperiment. Respondenterne er blevet inddelt tilfældigt i to grupper med enten en spørgsmålsformulering, hvor bloktilskuddet øges, eller en spørgsmålsformulering, hvor bloktilskuddet reduceres.

Der er to forskellige n i denne tabel, alt efter hvilken spørgsmålsformulering respondenterne har modtaget. Derudover har det været muligt at angive "Ved ikke/ønsker ikke at svare" og efterfølgende fortsætte spørgeskemaet. Besvarelser i "Ved ikke"-kategorien indgår ikke i beregningen af, hvordan respondenterne vil fordele de øgede/reducerede indtægter. For gruppen, hvor bloktilskuddet øges, har 50 i 2021 svaret "Ved ikke/ønsker ikke at svare". For gruppen, hvor bloktilskuddet reduceres, har 97 i 2021 svaret "Ved ikke/ønsker ikke at svare".

Respondenterne er blevet bedt specificere, på hvilke(t) område(r) de ville øge/reducere udgifterne, hvis de har angivet en procentdel i kategorien "Andet". Disse besvarelser er ikke medtaget i datadokumentationen.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.27 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

		Helt uenig	Delvist uenig	Hverken enig eller uenig	Delvist enig	Helt enig	Ved ikke	Total
Der er <u>partier</u> repræsenteret i kommunalbestyrelsen, som jeg ikke kan have en meningsfuld dialog med	Frekvens	235	109	54	136	97	0	631
	Procent	37,2	17,3	8,6	21,6	15,4	0,0	100
Der er <u>partier</u> repræsenteret i kommunalbestyrelsen, som jeg mener, gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser	Frekvens	216	94	91	138	86	6	631
	Procent	34,2	14,9	14,4	21,9	13,6	1,0	100
Der er <u>personer</u> i kommunalbestyrelsen, som jeg ikke kan have en meningsfuld dialog med	Frekvens	158	91	50	153	179	0	631
	Procent	25,0	14,4	7,9	24,3	28,4	0,0	100
Der er <u>personer</u> i kommunalbestyrelsen, som jeg mener, gør mere skade end gavn for de demokratiske beslutningsprocesser	Frekvens	155	83	72	169	147	5	631
	Procent	24,6	13,2	11,4	26,8	23,3	0,8	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.28 Er du mest enig med A eller B?

A: I kommunalpolitik er jeg klar til at indgå aftaler, som alle parter ser som bedre end ingen aftale, også selvom aftalen er dårligere, end jeg havde håbet på.

B: I kommunalpolitik står jeg fast på de holdninger, jeg har, også selvom det betyder, at der ikke kan opnås enighed om en aftale.

	Frekvens	Procent
Helt enig med A	126	20,1
Næsten enig med A	199	31,7
Delvist enig med A	120	19,1
Lige enig med A og B	80	12,8
Delvist enig med B	55	8,8
Næsten enig med B	36	5,7
Helt enig med B	11	1,8
Total	627	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.29 Er du mest enig med A eller B?

A: I kommunalbestyrelsen arbejder jeg for, at vi opnår en konsensus, hvor alle er enige om, hvad der er det bedste resultat.

B: I kommunalbestyrelsen arbejder jeg for, at vi deler os efter anskuelser, så forskellige politiske synspunkter kan konkurrere.

	Frekvens	Procent
Helt enig med A	92	14,7
Næsten enig med A	149	23,8
Delvist enig med A	146	23,4
Lige enig med A og B	97	15,5
Delvist enig med B	81	13,0
Næsten enig med B	48	7,7
Helt enig med B	12	1,9
Total	625	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.30 Er du mest enig med A eller B?

A: I kommunalbestyrelsen arbejder jeg ofte for, at vi kan indgå kompromis, hvor alle ofrer noget for at komme på tværs af uenigheder.

B: I kommunalbestyrelsen arbejder jeg for at tydeliggøre holdningsforskelle mellem partierne, så forskellighederne bliver tydelige også for vælgerne.

	Frekvens	Procent
Helt enig med A	97	15,7
Næsten enig med A	171	27,7
Delvist enig med A	131	21,2
Lige enig med A og B	94	15,2
Delvist enig med B	72	11,7
Næsten enig med B	29	4,7
Helt enig med B	24	3,9
Total	618	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.31 Hvor ofte har du oplevet følgende former for adfærd i forbindelse med dit politiske engagement i indeværende periode?

		Aldrig	1 gang	2-5 gange	6 eller flere gange	Ved ikke	Total
Har du modtaget kommentarer med grimt sprog, som du har opfattet som upassende eller stødende?	Frekvens	208	89	156	148	17	618
	Procent	33,7	14,4	25,2	24,0	2,8	100
Har du oplevet at modtage trusler?	Frekvens	453	67	65	18	15	618
	Procent	73,3	10,8	10,5	2,9	2,4	100
Har du oplevet at der er blevet gjort forsøg på at ødelægge dit omdømme?	Frekvens	242	93	144	115	24	618
	Procent	39,2	15,1	23,3	18,6	3,9	100
Er nogen kommet med kommentarer til din krop, dit udseende eller dit køn, som du fandt ubehagelige eller stødende?	Frekvens	487	35	44	35	17	618
	Procent	78,8	5,7	7,1	5,7	2,8	100
Har du modtaget beskeder eller billeder med sexistisk eller seksuelt indhold?	Frekvens	567	15	15	13	8	618
	Procent	91,8	2,4	2,4	2,1	1,3	100
Har du oplevet uønsket seksuel berøring?	Frekvens	577	17	11	5	8	618
	Procent	93,4	2,8	1,8	0,8	1,3	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.32 I hvilken grad har du oplevet adfærd, som du opfattede som upassende eller stødende i nogen af følgende sammenhænge i indeværende valgperiode?

		Slet ikke	I meget lille grad	I lille grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Total
Online, på sociale medier	Frekvens	85	98	66	106	67	64	8	494
	Procent	17,2	19,8	13,4	21,5	13,6	13,0	1,6	100
E-mail, sms eller opkald	Frekvens	216	117	67	65	14	10	5	494
	Procent	43,7	23,7	13,6	13,2	2,8	2,0	1,0	100
På rådhuset	Frekvens	319	81	46	33	5	5	5	494
	Procent	64,6	16,4	9,3	6,7	1,0	1,0	1,0	100
I partiet	Frekvens	344	73	23	19	16	10	9	494
	Procent	69,6	14,8	4,7	3,9	3,2	2,0	1,8	100
Ved offentlige arrangementer og debatter	Frekvens	229	139	64	36	16	4	6	494
	Procent	46,4	28,1	13,0	7,3	3,2	0,8	1,2	100
I sammenhænge, hvor der blev serveret alkohol	Frekvens	327	76	36	26	9	3	17	494
	Procent	66,2	15,4	7,3	5,3	1,8	0,6	3,4	100

Note: Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode, er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.33 Hvem har du talt med om de oplevelser, du finder grænseoverskridende? (sæt gerne flere krydser)

	Frekvens	Procent	Total
Familie	276	62 %	442
Venner	192	43 %	442
Politikere fra mit eget parti	278	63 %	442
Politikere fra andre partier	158	36 %	442
Kommunens forvaltning	87	20 %	442
Politiet	33	7 %	442
Andre	16	4 %	442
Ingen	77	17 %	442

Note: Respondenterne har kunnet vælge flere svar. Der er kun vist dem, der har sat kryds ved den givne svarmulighed. Svarmuligheden "Ingen af ovenstående" er gensidigt udelukkende med alle øvrige svarmuligheder, hvorfor det ikke har været muligt at vælge denne i kombination med én eller flere af de øvrige muligheder.

Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode, er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.34 Hvor enig eller uenig er du i følgende? Mine oplevelser med upassende og grænseoverskridende adfærd...

		Helt uenig	Delvis uenig	Hverken eller	Delvis enig	Helt enig	Ved ikke	Total
... har påvirket mig mentalt	Frekvens	200	80	29	78	43	12	442
	Procent	45,3	18,1	6,6	17,7	9,7	2,7	100
... har påvirket, hvad jeg skriver på de sociale medier	Frekvens	155	48	34	113	81	11	442
	Procent	35,1	10,9	7,7	25,6	18,3	2,5	100
... har påvirket, hvad jeg siger i politiske debatter	Frekvens	223	58	58	72	23	8	442
	Procent	50,1	13,1	13,1	16,3	5,2	1,8	100
... har påvirket, hvordan jeg bevæger mig i det offentlige rum	Frekvens	279	38	55	44	17	9	442
	Procent	63,1	8,6	12,4	10,0	3,9	2,0	100
... har fået mig til at overveje ikke at genopstille til næste valg	Frekvens	284	28	31	56	34	9	442
	Procent	64,3	6,3	7,0	12,7	7,7	2,0	100

Note: Respondenter, der har svaret "Aldrig" til alle spørgsmål om, hvorvidt man har oplevet grænseoverskridende adfærd i indeværende valgperiode, er ikke blevet stillet disse spørgsmål.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.35 Hvad er den højeste uddannelse du har gennemført?

	Frekvens	Procent
Grundskole (7.-10. klasse)	25	4,1
Gymnasial uddannelse (fx studentereksamen, hhx, htx eller hf)	42	6,8
Specialarbejderuddannelse	1	0,2
Erhvervsuddannelse (fx en social og sundhedsuddannelse, en håndværksmæssig uddannelse, en pædagogisk grunduddannelse eller anden faglig uddannelse)	117	19,0
Kort videregående uddannelse under 3 år (fx markedsøkonom, maskintekniker, økonoma, tandtekniker)	68	11,0
Bachelor- eller mellemlang videregående uddannelse, 3-4 år (fx folkeskolelærer, sygeplejerske, journalist, pædagog)	216	35,1
Lang videregående uddannelse over 4 år (fx læge, økonom, gymnasieleærer, civilingeniør)	146	23,7
Ved ikke	1	0,2
Total	616	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.36 Hvad er dit erhverv ved siden af arbejdet i kommunalbestyrelsen?

	Frekvens	Procent
Selvstændig i landbrug, gartneri eller fiskeri	23	3,7
Selvstændig i liberalt erhverv (læge, advokat, revisor mv.)	25	4,1
Selvstændig i øvrigt	72	11,7
Faglært arbejder	59	9,6
Ikke-faglært arbejder	16	2,6
Funktionær/tjenestemand	248	40,3
Arbejdsløs	9	1,5
Pensionist/efterlønner	107	17,4
Medhjælpende ægtefælle	2	0,3
Husmor/hjemmearbejdende	4	0,7
Borgmester	22	3,6
Studerende/andet	13	2,1
Ved ikke	16	2,6
Total	616	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.37 I hvilken sektor er du ansat?

	Frekvens	Procent
I den kommunale sektor	103	31,9
I den offentlige sektor i øvrigt (stat eller region)	83	25,7
I den private sektor	135	41,8
Ved ikke	2	0,6
Total	323	100

Note: Spørgsmål kun til respondenter, der svarede "Faglært arbejder", "Ikke-faglært arbejder" eller "Funktionær/tjenestemand" på spørgsmålet om deres erhverv ved siden af arbejdet i kommunalbestyrelsen.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.38 Hvilken sektor var du senest beskæftiget i?

	Frekvens	Procent
I den kommunale sektor	35	30,2
I den offentlige sektor i øvrigt (stat eller region)	28	24,1
I den private sektor	52	44,8
Ved ikke	1	0,9
Total	116	100

Anm.: Spørgsmål kun til respondenter, der svarede "Arbejdsløs" eller "Pensionist/efterlønner" på spørgsmålet om deres erhverv ved siden af arbejdet i kommunalbestyrelsen.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.39 Hvad er din ægteskabelige status?

	Frekvens	Procent
Gift og samboende	474	77,0
Samboende	53	8,6
Enlig	79	12,8
Ønsker ikke at oplyse	10	1,6
Total	616	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.40 Er du mand eller kvinde?

	Frekvens	Procent
Mand	411	66,7
Kvinde	204	33,1
Andet	1	0,2
Total	616	100

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilagstabel 1.41 Aldersfordeling for de deltagende i undersøgelsen

	Aldersfordeling
Gennemsnitlig alder	56,4 år
Median alder	58 år
Minimum	< 22 år
Maksimum	> 84 år
N	616

Anm.: Spørgsmålet i spørgeskemaet lød: "Hvilket år er du født? (skriv venligst hele året, fx 1971)". Besvarelserne på dette spørgsmål er efterfølgende omkodet til at indeholde respondentens alder, og det er fordelingen af denne, der er vist i tabellen.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse, 2021.

Bilag 2 Supplerende tabeller

Bilagstabel 2.1 Gennemsnitligt tidsforbrug pr. uge

	2009	2013	2017	2021
0-4 timer	3,9 %	7,6 %	4,5 %	6,0%
5-9 timer	16,5 %	7,7 %	7,8 %	9,1%
10-14 timer	27,8 %	18,5 %	14,8 %	15,6%
15-19 timer	21,7 %	20,2 %	20,8 %	22,8%
20-24 timer	15,6 %	21,6 %	26,0 %	21,8%
25-29 timer	5,9 %	12,4 %	12,5 %	13,1%
30-34 timer	4,5 %	6,5 %	6,9 %	5,6%
35-39 timer	1,7 %	1,9 %	2,7 %	2,6%
40-44 timer	1,1 %	1,8 %	2,4 %	1,7%
45-49 timer	0,5 %	0,2 %	0,9 %	0,3%
50-54 timer	0,2 %	1,0 %	0,3 %	0,8%
55-59 timer	0,2 %	0,0 %	0,1 %	0,0%
60 timer eller mere	0,4 %	0,6 %	0,4 %	0,8%
Total	100 %	100 %	100 %	100%
n	1.211	887	890	662
Median	15-19	17	20	17
Gennemsnit	17,0	17,9	19,0	18,0

Anm.: Borgmestre og rådmænd (fuldtidspolitikere) er ikke medtaget, da deres arbejdstid adskiller sig meget fra almindelige byrådsmedlemmers. Intervaller for 2013 og 2017 er kodet, så fx 4,5 timer er i intervallet 0-4 timer. Intervallet 0-4 timer dækker for respondenterne i 2013, 2017 og 2021 over dem, der har svaret mellem 0 og 4,9 timer. Intervallet 5-9 dækker dem, der har svaret mellem 5 og 9,9 timer.

Median og gennemsnit for 2013, 2017 og 2021 er udregnet på baggrund af respondenternes tidsangivelser i antal timer og ikke på baggrund af intervallerne præsenteret i denne tabel. Fuldtidspolitikere er ligeledes sorteret fra i beregningen af median og gennemsnit.

Enkelte respondenter har angivet meget høje værdier. Har respondenter angivet et tidsforbrug over 60 timer, men under 100, er dette blevet rekodet til et egentligt tidsforbrug på 60 timer. Havde en respondent angivet over 100 timer, ville vedkommende være blevet udeladt.

Forskel i gennemsnit på tværs af de årene er testet ved '*independent sample t-test*'. Der er testet for forudsætningen om ens varians og taget højde for uens varians i de tilfælde, hvor forudsætningen er brudt.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelser, 2009-2021.

VIDEN
VELFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD